

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2019

Pavλίna Lukešová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

**Otázka spolupráce mezi Kyperskou republikou a
Severokyperskou tureckou republikou v oblasti těžby zemního
plynu**

Bakalářská práce

Autor práce: Pavlína Lukešová

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Nikola Karasová

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

- 1.** Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
- 2.** Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
- 3.** Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1.5. 2019

Pavλίna Lukešová

Bibliografický záznam

LUKEŠOVÁ, Pavlína. *Otázka spolupráce mezi Kyperskou republikou a Severokyperskou tureckou republikou v oblasti těžby zemního plynu*. Praha, 2019. 37 s. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Nikola Karasová.

Rozsah práce: 74206 znaků

Anotace

Bakalářská práce zkoumá možnosti spolupráce Kyperské republiky (KR) a Severokyperské turecké republiky (SKTR) při těžbě zemního plynu z nalezišť u jižního pobřeží Kypru a vliv této spolupráce na kyperský mírový proces. Na pozadí tohoto problému práce shrnuje novodobý vývoj kyperské otázky i mírových jednání mezi kyperskými Turky a kyperskými Řeky. Dále se práce zabývá možnostmi těžby zemního plynu na Kypru z geografického, geologického, ekonomického, mezinárodněprávního a geopolitického hlediska. Následně analyzuje postoje vybraných politických aktérů KR a SKTR ke spolupráci při těžbě. Práce vychází z teorie vlivu domácí politiky na mezinárodní spolupráci a z předpokladu, že vnitrostátní političtí aktéři mají zásadní vliv na rozhodování o mezinárodní spolupráci. Cílem je odpovědět na otázku, zda je spolupráce KR a SKTR při těžbě zemního plynu možná a zda může podpořit jejich vzájemný dialog a přispět v procesu směřujícím ke sjednocení Kypru. Hypotézou práce je, že spolupráce mezi oběma komunitami je možná a může mít pozitivní vliv na jejich vztah i na znovusjednocení Kypru.

Annotation

The bachelor thesis examines the possibilities of cooperation between the Republic of Cyprus (RC) and the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) in the extraction of natural gas from deposits near the southern coast of Cyprus and the impact of this cooperation on the Cyprus peace process. Against the backdrop of this problem, it summarizes the recent developments in the Cyprus issue as well as the peace talks between Turkish Cypriots and Greek Cypriots. This thesis deals with the possibilities of mining of natural gas in Cyprus from the geographic, geological, economic, international and geopolitical perspectives. Subsequently, it analyzes the attitudes of selected political actors from the RC and the TRNC regarding the cooperation in the natural gas extraction. This thesis is based on the theory of the influence of domestic policy on international cooperation and on the assumption that national political actors have a major influence on the decision-making in international cooperation. This thesis aims to answer the question of whether the cooperation between the RC and the TRNC in the natural gas extraction is possible, and whether it can support their dialogue and contribute to the process of the unification of Cyprus. The hypothesis is that the cooperation between the two communities is possible and can have a positive impact on their relationship and the reunification of Cyprus.

Klíčová slova

Kyperská republika, Severokyperská turecká republika, kyperská otázka, zemní plyn, mezikomunitní spolupráce.

Keywords

Republic of Cyprus, Turkish Republic of Northern Cyprus, Cyprus issue, natural gas, intercommunity cooperation.

Title/název práce

The problem of cooperation between the Republic of Cyprus and the Turkish Republic of Northern Cyprus in the area of natural gas extraction / Otázka spolupráce mezi Kyperskou republikou a Severokyperskou tureckou republikou v oblasti těžby zemního plynu

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Nikole Karasové za její čas a cenné rady, bez kterých by práce nikdy nevznikla, i za její trpělivý a ochotný přístup při vedení mé práce. Rovněž bych chtěla poděkovat mé mladší sestře za nesmírnou podporu při mém studiu.

Obsah

ÚVOD.....	2
1. KYPERSKÝ PROBLÉM.....	8
1.1 Historie kyperského problému.....	8
1.2 Mírová jednání (od Annanova plánu po současnost).....	10
1.3 Konference v Crans Montaně.....	14
2. TĚŽBA ZEMNÍHO PLYNU U POBŘEŽÍ KYPRU JAKO MOŽNÁ PLATFORMA SPOLUPRÁCE.....	17
2.1 Spolupráce mezi komunitami.....	17
2.2 Průzkumy ložisek a objevy zemního plynu.....	19
2.3 Mezinárodní právní rámec.....	20
2.4 Postoj Turecka a Severokyperské turecké republiky ke kyperské EEZ.....	22
2.5 Plány Kyperské republiky spojené s těžbou a produkcí zemního plynu.....	23
2.6 Mezinárodní reakce na spor o kyperskou EEZ.....	25
3. POSTOJE POLITIKŮ KYPERSKÉ REPUBLIKY A SEVEROKYPERSKÉ TURECKÉ REPUBLIKY.....	27
3.1 Kyperská republika.....	27
3.2 Severokyperská turecká republika.....	31
ZÁVĚR.....	36
SUMMARY.....	39
SEZNAM ZKRATEK POLITICKÝCH STRAN.....	40
POUŽITÁ LITERATURA.....	41
SEZNAM PŘÍLOH.....	62

Úvod

Kyperský problém je jedním z nejdéle trvajících konfliktů v Evropě, v jehož důsledku zůstává ostrov Kypr rozdělen na Kyperskou republiku a Severokyperskou tureckou republiku. Kyperská republika se nachází v jižní části ostrova, kterou obývají převážně kyperští Řekové. V severní části Kypru, která je dodnes okupována Tureckem, žije především kyperskoturecká komunita. Téměř půlstoletí pokračující rozdělení Kypru dokazuje, jak obtížné je v případě tohoto středomořského ostrova dosáhnout trvalého řešení.

V roce 2011 objevila Kyperská republika u svého jižního pobřeží rozsáhlá naleziště zemního plynu. V té době se zdálo, že potencionální energetická spolupráce obou kyperských komunit, především spolupráce při těžbě zemního plynu, může urychlit mírový proces. To se ale nestalo a spolupráce při těžbě zemního plynu nebyla dodnes navázána. Kyperská republika provádí průzkumy nalezišť a plánuje projekty týkající se zemního plynu sama, což obhajuje tím, že plyn byl objeven v její výlučné ekonomické zóně (*Exclusive Economic Zone*, EEZ). Podle kyperských Turků by měl podmořské přírodní bohatství sdílet celý ostrov. Téma těžby zemního plynu se stalo předmětem vzájemných jednání obou kyperských entit a zasáhlo i do rozhovorů o sjednocení ostrova. V souvislosti s tím je důležité se ptát, zda by mezi oběma kyperskými komunitami mohla být navázána spolupráce při těžbě zemního plynu a zda by tato spolupráce mohla přispět k pozitivnímu vývoji v procesu sjednocení ostrova. Tématem této bakalářské práce se proto stala spolupráce kyperských Řeků a kyperských Turků při těžbě zemního plynu.

Práce bude používat spojení „kyperská otázka“ a „kyperský problém“. Kyperský problém používá ve svých dokumentech OSN.¹ Pojem kyperská otázka používají čeští autoři, např. pracovníci Ústavu mezinárodních vztahů.² Práce dále bude pro severní část Kypru používat označení Severokyperská turecká republika (SKTR), ačkoliv toto území nebylo oficiálně uznáno mezinárodním společenstvím jako stát. Jediný, kdo SKTR uznává, je Turecko. Pro stát kyperských Řeků bude použito označení Kyperská republika (KR).

Hlavní výzkumnou otázkou této práce je, zda je možné navázat spolupráci mezi Kyperskou republikou a Severokyperskou tureckou republikou při těžbě zemního plynu a zda tato spolupráce může podpořit jejich vzájemný dialog a přispět v procesu směřujícím ke sjednocení Kypru. Práce

¹ „UN Cyprus Talks“, Organizace spojených národů, staženo 3.9.2018, <http://www.uncyprustalks.org/sample-page/>.

² Michal Kořan a kol., *Česká zahraniční politika v roce 2007: Analýza ÚMV* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008).

se snaží také odpovědět na otázky, zda k této spolupráci existuje ochota na obou stranách a co této spolupráci případně brání. Pro lepší porozumění problematiky se práce věnuje historickému úvodu do kyperské otázky a dosavadnímu vývoji mírových jednání na Kypru. Mimoto práce analyzuje i současnou situaci kyperské otázky a pokouší se navrhnout způsob, jakým by případná spolupráce mezi kyperskými komunitami mohla podpořit mírový dialog. V neposlední řadě chce práce také ukázat, že stejně jako se téma uhlovodíků může stát spojovacím prvkem mezi oběma komunitami, může zapříčinit i vznik konfliktu v regionu.

Na hlavní výzkumnou otázku se nabízí několik možných odpovědí. První hypotézou je, že spolupráce mezi kyperskými komunitami v oblasti těžby zemního plynu možná je, ale nemůže podpořit mírový proces na Kypru. Jako druhá varianta se jeví, že spolupráce je možná a může podpořit mírový proces na Kypru. A třetí možností je, že spolupráce není vůbec možná a nemůže tedy podpořit mírový proces na Kypru. Práce se přiklání ke druhé hypotéze, že spolupráce mezi komunitami v oblasti těžby možná je a může mít pozitivní vliv na vztah kyperskoturecké a kyperskořecké komunity i na celý proces sjednocení Kypru. Předpokladem ale je, že tato spolupráce bude narážet na mnohé překážky.

Jako teoretický přístup práce volí teorii vlivu domácí politiky na mezinárodní spolupráci. Podle této teorie vychází rozhodování o mezinárodní spolupráci zevnitř státu a domácí politika tak určuje parametry mezinárodní spolupráce.³ O mezinárodní spolupráci tedy rozhodují i vnitrostátní političtí aktéři. Tato teorie byla zvolena, neboť mezinárodní spolupráce by neměla být vnímána jen jako vztah mezi státy, ale také, jak uvádí česká politoložka Šárka Waisová, jako „interakce mezi vnitropolitickými a mezinárodními aktivitami a koalicemi, které překračují hranice“⁴

Spolupráce patří mezi jednu z variant chování a postojů zainteresovaných stran a struktury jejich vztahů (zájmů), které jsou základem řešení mezinárodního konfliktu. Řešení konfliktu díky spolupráci může přinášet na rozdíl od soupeření výhody. Strany v případě spolupráce totiž mohou nalézt řešení, které ve výsledku přináší větší užitek pro všechny zúčastněné než při soupeření. V ideálním případě bude užitek všech stran stejný, častěji se ale bude lišit.⁵ Na spolupráci je založeno

³ Xinyuan Dai, Duncan Snidal a Michael Sampson, „International Cooperation Theory and International Institutions“, *International Studies Association and Oxford University Press* (2010), staženo 8.4.2019, <http://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-93>.

⁴ Šárka Waisová, „Teorie mezinárodních režimů“, *Mezinárodní vztahy 2* (2002): 60, staženo 4.3.2019, <https://mv.iir.cz/issue/view/7>.

⁵ Vladimír Prorok a Aleš Lisa, *Teorie a praxe řešení politických konfliktů* (Praha: Grada, 2011), 120.

kooperativní vyjednávání, při kterém se účastníci konfliktu snaží uspokojit zájmy druhé strany, aniž by tím ohrozili realizaci vlastních zájmů.⁶ Spolupráce probíhá nejen mezi jednotlivci, ale i mezi kolektivními subjekty – firmami, politickými stranami, etnickými organizacemi, teroristickými skupinami a národními státy. Aktéry mezinárodní spolupráce nejsou jen státy, ale například i mezivládní organizace a nevládní organizace.

Práce se pokusí odpovědět na výzkumné otázky prostřednictvím dvou analýz. Zaprvé práce zkoumá postoj vybraných kyperskořeckých a kyperskotureckých politiků k otázce uhlovodíků a zadruhé práce analyzuje různé aspekty těžby kyperského zemního plynu. První analýza zkoumá postoj vrcholných politických představitelů, neboť díky zvolenému teoretickému přístupu práce vychází z předpokladu, že tito aktéři mají na rozhodování o spolupráci zásadní vliv. Postoje těchto politiků jsou zkoumány prostřednictvím analýzy jejich projevů. Politici byli vybráni podle toho, jak se podílejí na tvorbě domácí politiky (tzv. policy-makers). Vedle obou prezidentů, kteří jsou zároveň zástupci komunit při rozhovorech o sjednocení Kypru, byli vybráni také zástupci největších parlamentních stran a vládní činitelé, kteří mohou také uzavírat smlouvy o mezinárodní spolupráci. Mezi politiky jsou vybráni i zástupci opozice, neboť je důležité poukázat na to, že rozhodnutí v otázce spolupráce by mohlo být jiné, kdyby v čele KR a STKR stál někdo jiný.

Postoje politických zástupců obou komunit práce zkoumá na základě toho, jak vnímají spolupráci při těžbě zemního plynu. Co je podle politiků nejlepším řešením v otázce těžby zemního plynu - spolupráce, nebo naopak žádná spolupráce? Jak by případná spolupráce měla vypadat? Vidí v této spolupráci řešení sporu o uhlovodíky, či podporu mírových jednání? Tímto chce práce zjistit, jak je z pohledu domácích politiků spolupráce v otázce těžby zemního plynu vnímána a jestli je tedy z hlediska domácí politiky možná.

U postojů jednotlivých zainteresovaných aktérů se práce zaměřuje na užší časový úsek let 2017 až 2019, kdy pod záštitou OSN proběhla a následně neuspěla poslední jednání o znovusjednocení Kypru v Crans Montaně. Celkově je časový rámeček práce vymezen obdobím od prvního nálezů zemního plynu v kyperských pobřežních vodách v roce 2011 až po současnost, pouze u historického úvodu a mírových jednání jde práce trochu hlouběji do historie.

Pro lepší představu je třeba vysvětlit, jakým způsobem jsou kyperská a severokyperská politická

⁶ Ibid., 145.

scéna strukturovány. Prezident KR je zároveň i premiérem. Nynější kyperská vláda je složena ze členů strany Demokratického shromáždění a nezávislých ministrů. Nejsilnější kyperské strany podle parlamentních voleb v roce 2016 jsou Demokratické shromáždění (*Dimokratikós Sinagermós*, DISY), Pokroková strana pracujícího lidu (*Anorthotikó Kómma Ergazómenou Laouí*, AKEL), Demokratická strana (*Dimokratikó Kómma*, DIKO) a Hnutí pro sociální demokracii (*Kinima Sosialdimokraton*, EDEK). DISY a AKEL podporují myšlenku bizonální bikomunální federace, což je koncept možného uspořádání Kypru, jemuž se práce bude věnovat v první kapitole. DIKO a EDEK odmítají bizonální bikomunální federaci a chtějí sjednocenou Kyperskou republiku s menšinou kyperských Turků. V STKR je situace týkající se rozdělení zastánců a odpůrců bikomunální bizonální federace podobná. Strana národní jednoty (*Ulusal Birlik Partisi*, UBP) sice v roce 2018 vyhrála volby, ale odmítla jít do koalice a stala se největší opoziční stranou. Vládní koalici STKR tvoří Republikánská turecká strana (*Cumhuriyetçi Türk Partisi*, CTP), Lidová strana (*Halkın Partisi*, HP), Komunální demokratická strana (*Toplumcu Demokrasi Partisi*, TDP) a Demokratická strana (*Demokrat Parti*, DP). CTP a TDP podporují bizonální bikomunální federaci, HP a DP jsou proti této federaci.

Na otázky, které postoje domácích politiků mají oporu v mezinárodním právu a zda je spolupráce v oblasti těžby zemního plynu možná z pohledu mezinárodní politiky, odpovídá druhá analýza, která se zaměřuje na hlediska těžby zemního plynu (geografického, geologického, ekonomického, mezinárodněprávního, politického a geopolitického). Kromě vnitřních aktérů, KR a STKR, se tak v práci objevují i mezinárodní aktéři, kteří se podílejí na mírových rozhovorech mezi kyperskotureckou a kyperskořeckou stranou, případně hrají roli v otázce uhlovodíků na Kypru. Turecko, Řecko a Velká Británie působí při rozhovorech OSN o sjednocení Kypru jako tzv. garanční mocnosti. To znamená, že tyto země v roce 1960 podepsaly s kyperskými Řeky tzv. Treaty of guarantee, dohodu, která se stala součástí smlouvy o založení Kyperské republiky. Zúčastněné strany se v ní zavázaly, „že zaručí nezávislost a územní celistvost Kypru a nebudou podporovat sjednocení Kypru s jinými státy nebo rozdělení ostrova.“⁷ Turecko jako jedna z garančních mocností je hlavním aktérem sporu o kyperskou EEZ související s otázkou uhlovodíků. Řecko a Izrael jsou zainteresovány v otázce kyperských uhlovodíků, neboť spolupráce s nimi je součástí energetických plánů KR. OSN zprostředkovává mírové rozhovory mezi oběma komunitami a EU je ochráncem a zastáncem KR, která je unijním členem.

⁷ “Treaty of guarantee“, Organizace spojených národů, staženo 13.9.2018, <https://peacemaker.un.org/cyprus-greece-turkey-guarantee60>.

Tato práce čerpala jak z primárních a sekundárních zdrojů, tak z tisku. K analýze právních hledisek těžby zemního plynu ve druhé kapitole práce využila *Úmluvu OSN o mořském právu*,⁸ již Kyperská republika podepsala v roce 1988. Hlavním primárním zdrojem práce byly dokumenty a tiskové zprávy OSN, které jsou přístupné z oficiálních stránek a archivů OSN. V práci byly tyto prameny shromážděny převážně z archivu organizace *UN Cyprus Talks*. Velmi dobře také posloužily dokumenty z oficiálních stránek a archivů vládních úřadů hlavních aktérů, například *Ministerstva zahraničních věcí Kyperské republiky*, *Ministerstva zahraničních věcí Severokyperské turecké republiky*, nebo *Ministerstva zahraničí Turecka*. Všechny tyto webové stránky jsou v angličtině a jsou velmi přehledné. Stejně jako stránky oficiálních tiskových kanceláří, ze kterých práce rovněž čerpala, a to *Tiskové a informační kanceláře vlády Kyperské republiky* a *Tiskové kanceláře vicepremiéra a ministra zahraničí Severokyperské turecké republiky*.

Sekundární literaturu práce využila hlavně v historickém úvodu a v teoretických částech, například akademická periodika *Mezinárodní politika*, *Cyprus Review*, či *International Studies Perspectives*. V části věnované teorii mezinárodní spolupráce práce vycházela z článku *International Cooperation Theory and International Institutions* politologů Xinyuana Daie, Duncana Snidala a Michaela Sampsona. K důležitým sekundárním zdrojům patří rovněž publikace *Cyprus Hydrocarbons Issue. Context, Positions and Future Scenarios* od Harryho Tzimitrase, Ayla Gulerové a Fiony Mulenové.⁹ Tato kniha je sborníkem textů odborníků různých národností z dílny norského institutu PRIO, The Peace Research Institute Oslo. Dílo mimo jiné zkoumá dopady těžby zemního plynu na kyperskou otázku a s tím spojené ekonomické, geopolitické, politické a sociální důsledky.

Projevy hlavních politických představitelů KR a STKR jsou k dispozici nejen na oficiálních webových stránkách vládních úřadů a jednotlivých politických stran, ale i v tisku. V práci byly použity projevy politiků z některých kyperských médií, převážně ale z online verze deníku *Cyprus Mail*, která vychází v angličtině. Tento deník byl založen v roce 1945 a je založen na západoevropském mediálním modelu.¹⁰ Projevy prezidentů KR a STKR byly také získány ze dvou internetových rozhovorů arabské televize *Al-Džazíra*. Tyto rozhovory nebyly zkráceny, proto

⁸ „United Nations Convention on the Law of the Sea,“ *Organizace spojených národů*, staženo 12.9.2018, http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf.

⁹ Harry Tzimitras, Ayla Gulen a Fiona Mulen, eds., *The Cyprus Hydrocarbons Issue. Context, Positions and Future Scenarios* (Oslo: Peace Research Institute Oslo, 2013), <https://sapientaeconomics.com/wp-content/uploads/2014/02/The-Cyprus-hydrocarbons-issue-ENG-WEB.pdf>.

¹⁰ Facebooková stránka deníku Cyprus Mail, staženo 6.4.2019, https://www.facebook.com/pg/CyprusMail/about/?ref=page_internal.

autorka práce předpokládá, že je lze považovat za objektivní zdroje.

1. Kyperský problém

Není pochyb o tom, že kyperská otázka představuje složitý mezinárodně politický i vnitropolitický problém. Dlouholeté soužití dvou odlišných národů na ostrově Kypr ovlivňuje nejen regionální situaci, ale má i širší geopolitický dopad. Pro lepší pochopení zkoumané problematiky, která je předmětem této bakalářské práce, je nutné uvést historické souvislosti kyperské otázky. První kapitola tak vedle historického pozadí kyperského problému mapuje i novodobý vývoj mírových jednání a naráží také na problematiku podmořského přírodního bohatství a těžby uhlovodíků, která byla rovněž předmětem jednání o kyperských Řeků a kyperských Turků. Samostatnou podkapitolu tvoří dosud poslední konference v Crans Montaně, na které byly stanoveny parametry federálního státu, který může tvořit základ případných nových kol jednání.

1.1 Historie kyperského problému

Svou nezávislost na Velké Británii získala KR v roce 1960, ale i poté si Velká Británie na ostrově ponechala dvě vojenské základny. V KR žilo v době jejího vzniku 77 procent kyperských Řeků a 18 procent kyperských Turků.¹¹ Sdílení moci mezi oběma kyperskými komunitami upravovala nová ústava KR – vedle kyperskořeckého prezidenta byla ustavena funkce kyperskotureckého viceprezidenta, přičemž oba byli voleni vlastní etnickou komunitou. Kyperští Turci měli dále třicetiprocentní zastoupení v administrativě a legislativních orgánech. Jednou ze zakládajících smluv KR byla Garanční smlouva, kterou podepsaly tzv. garanční mocnosti – Řecko, Turecko a Velká Británie.¹² Smlouva zajišťovala územní celistvost a nezávislost KR.¹³

Obě komunity měly již při vzniku nové republiky rozdílné představy o budoucnosti ostrova. Většina kyperských Řeků si přála připojení celého Kypru k Řecku (*enosis*), zatímco kyperští Turci preferovali rozdělení ostrova na tureckou a řeckou část (*taksim*) a případné připojení jejich části k Turecku. V roce 1963 navrhl prezident KR biskup Makarios III. změny v ústavě, které favorizovaly kyperské Řeky. Vztahy mezi oběma entitami se poté začaly zhoršovat, v letech 1963 až 1964 se situace v KR už nacházela mezi mírem a válkou. V roce 1964 odešli kyperští Turci z národních

¹¹ Vincent Morelli, *Cyprus: Reunification Proving Elusive* (Congressional Research Service, 2014), 1.

¹² V roce 1959 byla před vznikem KR podepsána trojice zakládajících smluv: Garanční, Alianční a Zakladatelská. Petr Štěpánek, „Zpátky na start“, *Mezinárodní politika* 4 (2012), staženo 9.9.2018, <https://www.iir.cz/article/severni-kypr-zpatky-na-start>.

¹³ Chaim Kaufmann, „An Assessment of the Partition of Cyprus“, *International Studies Perspectives* 8, č.2 (2007): 206-223, staženo 15.9.2018, <https://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=947bc246-aca2-4a73-a78f-200f7061879c%40sessionmgr120>.

institucí a začali spravovat své záležitosti sami. V kyperské vládě zůstali zastoupeni pouze Řekové.¹⁴ Stupňovalo se také násilí mezi oběma tábory a Rada bezpečnosti OSN proto v roce 1964 zřídila na Kypru sbor mírových sil, tzv. United Nations Peacekeeping in Cyprus (UNFICYP).¹⁵ Tento sbor měl být „nárazníkem“ mezi oběma komunitami a na ostrově funguje dodnes. Kypr je rozdělen tzv. zelenou linií, která prochází i hlavním městem Nikósií.¹⁶

V roce 1974 svrhla řecká vojenská junta kyperského prezidenta Makariose III. Turecko ve snaze ochránit kyperské Turky před Řeky provedlo v témže roce dvě vojenské intervence na Kypr. Tyto intervence měly za následek fyzické rozdělení ostrova. V důsledku toho docházelo k vysídlení řeckých i tureckých obyvatel. Obě strany musely řešit velké problémy s uprchlíky a přistěhovalci. Asi 165 tisíc kyperských Řeků bylo vysídleno ze severu na jih a asi 45 tisíc kyperských Turků bylo vysídleno z jihu na sever. Turecko v té době navíc podporovalo vlastní přistěhovalectví do turecké části Kypru.¹⁷ Vyvrcholením těchto snah pak bylo vyhlášení nezávislé STKR v roce 1983 v čele s prezidentem Raufem Denктаšem.¹⁸ Mezinárodní společenství, s výjimkou Turecka, tuto republiku dodnes neuznalo.

Politické i kulturní rozdělení ostrova mělo pro kyperské Turky katastrofální ekonomické následky.¹⁹ Zatímco po roce 1974 prošla ekonomika KR oživením, které ji dovedlo k ekonomické prosperitě (v roce 2004 vstoupila do Evropské unie), severokyperská ekonomika stagnovala. Nedostatek mezinárodních leteckých spojení zbrzdil turismus, obchod a investice byly omezeny z velké části kvůli neuznání státu, nekonkurenčnímu prostředí i nejistému právnímu statusu půdy a majetku. Závislost severokyperské ekonomiky na Turecku znamenala, že přebírala jeho ekonomické problémy, což dále brzdilo obchod, investice i celkový růst.²⁰

¹⁴ Kaufmann, „An Assessment of the Partition of Cyprus“.

¹⁵ UNFICYP je jednou z nejdéle trvajících mírových misí OSN. Byla zřízena v roce 1964, aby zabránila dalšímu násilí mezi komunitami kyperských Řeků a kyperských Turků na ostrově a zajistila návrat k normálním podmínkám. Rada bezpečnosti OSN obnovuje mandát mise po šesti měsících. Práce mise je založena na součinnosti čtyř složek: armády, policie, oddělení občanských záležitostí a správy. „About UNFICYP“, *Mírové síly OSN na Kypru*, staženo 5.9.2018, <https://unficyp.unmissions.org/about>.

¹⁶ Nárazníková zóna OSN, která dělí ostrov na dvě zóny.

¹⁷ „Special Research Report No. 3: Cyprus: New Hope after 45 Years on the Security Council Agenda“, *Security Council Report*, staženo 8.10.2018, <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Research%20Report%20Cyprus%204%20Sep%2008.pdf>.

¹⁸ „The Northern Cypriot Dream – Turkish Immigration 1974–1980“, *Cyprus Review* 26, č. 2 (2014): 57-83, staženo 4.9.2018, <http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=128cb092-bc93-4894-a23d-c8cbf3cde5%40sessionmgr4009&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHVpZCxlcmwmbGFuZz1jcyZzaXRIPWVob3N0LWxpdmU%3d#AN=1510490&db=eoh>.

¹⁹ Obě kyperské entity dělí také rozdílné náboženství - kyperští Turci jsou převážně muslimové, u kyperských Řeků je převládajícím vyznáním řecké pravoslavní.

²⁰ Nathalie Tocci, *The EU and Conflict Resolution: Promoting Peace in the Backyard* (Abingdon: Routledge, 2007), 33-34.

Pokud jde o současné cíle turecké a řecké zahraniční politiky vůči Kypru, Turecko i Řecko nadále podporují zájmy obou národních entit. Turecko uvádí jako cíl své politiky ochranu kyperských Turků a snahu zachovat jejich maximální autonomii. Z toho důvodu odmítlo uznat KR jako nezávislý stát, stejně jako stáhnout své vojáky ze severní části ostrova. Turecký prezident Recep Tayyip Erdoğan prohlásil, že Turecko nikdy nedopustí, aby se kyperští Turci stali menšinou v kyperskořeckém státě.²¹ Cílem řecké zahraniční politiky vůči Kypru se stala hlavně podpora zachování integrity KR. Oproti tomu, nebyla myšlenka *enosis* v KR po krizi z roku 1974 podle názorů mnoha odborníků už nikdy vážně obnovena.²²

1.2 Mírová jednání (od Annanova plánu po současnost)

Od rozdělení ostrova do roku 2004 proběhlo mnoho neúspěšných mírových jednání pod patronací Organizace spojených národů. Ačkoliv se parametry sjednoceného státu, který má být podle OSN řešením kyperské otázky, postupně vyvíjely, jednání se soustředila hlavně na řešení v podobě bizonální bikomunální federace. Tím se rozumí uspořádání ve formě federace rozdělené na dvě zóny spravované společně dvěma komunitami, s jednotnou suverenitou a jednotnou mezinárodní identitou, ve které mají mít obě strany stejná politická práva, mají si být rovné.²³ Varianty uvažující o možnostech unie s jiným státem nebo oblastí byly z řešení kyperské otázky vyloučeny. Zatímco kyperští Turci během jednání zdůrazňovali politickou rovnost a snažili se prosazovat maximální politickou autonomii, kyperští Řekové požadovali záruky, že budou respektovány a vyřešeny otázky jako svoboda pohybu, majetkové vypořádání či právo na vlastnictví. Kyperští Turci upřednostňovali novou federaci složenou ze dvou samostatných subjektů, případně dva rozdělené státy. Oproti tomu kyperští Řekové si sjednocený Kypr představovali spíše jako návrat k původní KR – k jednotnému státu s jednotnou suverenitou, v jehož centrální vládě by měli kyperští Turci status menšiny.²⁴ Tyto rozdílné názory ovlivňovaly i představy obou stran o řešení nejzásadnějších problémů, které mezi komunitami vznikly, jako otázka bezpečnosti a majetku.

Jedním z nejvýznamnějších pokusů o sjednocení Kypru byl tzv. Annanův plán z roku 2004. Tento

²¹ „Erdogan points fingers at Greek Cypriots“, *Ekathimerini*, staženo 20.12.2018, <http://www.ekathimerini.com/230603/article/ekathimerini/news/erdogan-points-fingers-at-greek-cypriots>.

²² Tocci, *The EU and Conflict Resolution: Promoting Peace in the Backyard*, 33-34.

²³ *Cyprus and Federation*, Tisková a informační kancelář vlády Kyperské republiky (Cyprus Government Printing Office, 2010), 11, staženo 3.3.2018, [http://www.mfa.gov.cy/mfa/highcom/highcom_newdelhi.nsf/all/3AF861EE6C2042E0C2257A4D0037CD2B/\\$file/CYPRUS%20AND%20FEDERATION.pdf?openelement](http://www.mfa.gov.cy/mfa/highcom/highcom_newdelhi.nsf/all/3AF861EE6C2042E0C2257A4D0037CD2B/$file/CYPRUS%20AND%20FEDERATION.pdf?openelement).

²⁴ „Special Research Report No. 3: Cyprus: New Hope after 45 Years on the Security Council Agenda“, *Security Council Report*, staženo 8.10.2018, <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Research%20Report%20Cyprus%204%20Sep%2008.pdf>.

plán předpokládal vznik bikomunální bizonální federace podle švýcarského modelu, která měla vytvořit mezi kyperským státem a severokyperským státem rovnocenné partnerství. Podle autora plánu, tehdejšího generálního tajemníka OSN Kofiho Annana, měly mít dva nové státy stejný status a každý z nich měl vykonávat svou pravomoc v rámci svých územních hranic. Federace měla mít jedinou mezinárodní právní subjektivitu a jednotnou suverenitu, federální vláda by řídila zahraniční politiku a mezinárodní vztahy.²⁵ Annanův plán řešil i největší ohniska sporů mezi oběma stranami. Co se týče otázky bezpečnosti, Garanční dohoda měla zůstat v platnosti a mělo dojít k postupné demilitarizaci Kypru. Pro řešení otázky vlastnictví plán obsahoval komplexní majetková ustanovení, restituce, odškodnění a výměny. Ve věci územních úprav plán počítal s velkými úpravami ve prospěch kyperských Řeků. Mehmet Ali Talat, tehdejší premiér a pozdější prezident STKR (v úřadu premiéra v letech 2004 až 2005 a prezidenta v letech 2005 až 2010) za Republikánskou tureckou stranu, Annanův plán rovněž podporoval. Proti plánu se naopak postavili prezident STKR Rauf Denктаş (v úřadu v letech 1983 až 2005) i jeho kyperskořecký protějšek Tassos Papadopoulos z Demokratické strany (v úřadu v letech 2003 až 2008).²⁶ Plán byl nakonec odmítnut též obyvateli Kypru v následném referendu, kdy 76 procent kyperských Řeků hlasovalo proti, zatímco 65 procent kyperských Turků hlasovalo pro jeho přijetí.²⁷ Během vlády kyperského prezidenta Tassose Papadopulose už k dalším jednáním o kyperské otázce nedošlo.

Rozhovory byly obnoveny až roku 2008, kdy byl prezidentem KR zvolen Papadopoulosův nástupce Dimitris Christofias z Progresivní strany pracujících lidí (v úřadu v letech 2008 až 2013). Christofias jednal nejprve s prezidentem STKR Mehmetem Ali Talatem, od roku 2010 pak s jeho nástupcem Dervişem Eroğluem (v úřadu v letech 2010 až 2015). Prezident Eroğlu usiloval o to, aby byla otázka sdílení přírodních zdrojů zařazena do programu jednání o sjednocení ostrova. Během rozhovorů Talata s Christofiasem bylo vydáno prohlášení, že rozhodnutí týkající se podmořských přírodních zdrojů budou pravomocí federálního státu. Do federální kompetence měly být podle dohody začleněny všechny námořní oblasti bez výjimky, stejně jako problematika jejich vymezení ve vztahu k sousedním státům i řešení vzájemných sporů v těchto oblastech, a to v souladu s mořským právem OSN.²⁸ Jednání Christofiase, která probíhala až do roku 2012, však ke sjednocení Kypru nevedla.

²⁵ „Cyprus,“ Ministerstvo zahraničních věcí Turecka, staženo 7.3.2019, <http://www.mfa.gov.tr/the-cyprus-issue-overview.en.mfa>.

²⁶ Štěpánek, „Zpátky na start“.

²⁷ „The Peace Plans: 2004 Annan Plan,“ *Cyprus Mail*, staženo 10.10.2018, <https://cyprus-mail.com/2016/12/29/peace-plans-2004-annan-plan/>.

²⁸ „Parties seek plan to de-link gas and Cyprob talk,“ *Cyprus Mail*, staženo 3.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2014/11/18/parties-seek-plan-to-de-link-gas-and-cyprob-talks/>.

V roce 2013 byl zvolen současný prezident Nikos Anastasiadis z Demokratického shromáždění. Anastasiadis podporoval Annanův plán, čímž se postavil i proti některým lidem ze své strany. S jeho zvolením přišla naděje na nová kola jednání o kyperské otázce. Anastasiadis zřídil úřad kyperského vyjednavče, kterým se stal Andreas Mavrogiannis. Za severokyperskou stranu vyjednávali Osman Ertuğ, bývalý „velvyslanec“ STKR v USA, a Kudret Özersay, současný vicepremiér a ministr zahraničí KR. Jednání musela být pozdržena, protože KR postihla bankovní krize, která přivedla kyperskou státní ekonomiku na pokraj kolapsu. Krize se stala pro Anastasiadise prioritou číslo jedna. Nakonec ale Eroğlu a Anastasiadis vydali v roce 2014 společné prohlášení, ve kterém ohlásili začátek nového kola jednání. Jako cíl jednání opět potvrdili dosažení vypořádání na základě parametrů OSN, tedy bizonální bikomunální federace založené na politické rovnosti.

Tyto rozhovory Anastasiadise a Eroğlua se dostaly do slepé uličky kvůli sporu o uhlovodíky.²⁹ KR totiž udělila licenci k průzkumným vrtům společnosti Eni, zatímco STKR zase navrhovala společný průzkum, případně pozdržení akcí KR do doby, než bude vyřešen kyperský problém.³⁰ Turecko reagovalo na udělení licence Eni tak, že vyslalo loď Barbaros do kyperské výlučné ekonomické oblasti, aby tam sbírala seizmická data.³¹ Anastasiadis kvůli narušení kyperské EEZ z jednání odstoupil. Problematika uhlovodíků později ovlivnila i další jednání kyperských komunit. Kyperskoturecká strana v průběhu následujících vyjednávání navrhovala, aby se otázka těžby zemního plynu stala součástí rozhovorů o sjednocení Kypru. Kyperští Řekové to odmítali, neboť otázka těžby zemního plynu pro ně byla záležitostí svrchovaného práva Kyperské republiky. Kyperští Řekové se také odvolávali na prohlášení prezidentů, že rozhodování o přírodních zdrojích ostrova má být pravomocí federálního Kypru.³² Následující rozhovory zdržely i prezidentské volby v STKR v roce 2015.³³

Stejnou nadějí mezinárodního společenství jako zvolení Anastasiadise na kyperskořecké straně vyvolalo i zvolení jeho kyperskotureckého protějšku – současného prezidenta STKR Mustafy

²⁹ Yeliz Şahin, *Reuniting Cyprus: New dynamics & implications for Turkey-EUrelations* (Istanbul: Economic Development Foundation, 2016), 52, staženo 4.11.2018, <https://www.ikv.org.tr/images/files/Reuniting%20Cyprus.pdf>.

³⁰ Ayla Gürel a Harry Tzimitras, „Cyprus: Energy Hopes and Political Troubles“, *The Political and Economic Challenges of Energy in the Middle East and North Africa*, ed. David Ramin Jalilvand a Kirsten Westphal (London: Routledge, 2017), 156-168.

³¹ „Cyprus says Turkish vessel encroaching on its offshore gas areas“, *Reuters*, staženo 5.11.2018, <https://www.reuters.com/article/cyprus-turkey-gas-idUSL6N0SF32C20141020>.

³² „Gas issue threatens talks, Akinci warns (Updated)“, staženo 3.3.2018, *Cyprus Mail*, <http://cyprus-mail.com/2017/04/11/anastasiades-hopes-progress-next-four-meetings/>.

³³ Şahin, *Reuniting Cyprus: New dynamics & implications for Turkey-EUrelations*, 53.

Akinciho v roce 2015. Akinci byl 14 let velmi úspěšným starostou turecké části Nikósie. Byl stoupencem Annanova plánu, příznivec bizonální bikomunální federace. Prezidentské volby v roce 2015, ve kterých získal 60 procent hlasů, byly považovány za ukazatel přání kyperských Turků sjednotit Kypr. Akinci nebyl považován za favorita Ankary, několikrát se dostal do opozice vůči turecké vládě, protože jednal navzdory jejím výhradám.³⁴ Společná vize sjednoceného ostrova obou lídrů Akinciho a Anastasiadis vyvolávala optimismus. Mezinárodní politici předpovídali, že jednání by mohla být brzy ukončena a kyperský problém vyřešen. Rozhovorů o sjednocení mezi Akincim a Anastasiadisem proběhly desítky, ještě více se jich odehrálo mezi jejich vyjednávači Özdilem Namim a Andreasem Mavrogiannisem. Akinci si myslí, že pokud spolu s Anastasiadisem nevyřeší kyperský problém, hrozí dalším generacím „trvalý rozvod“.³⁵

V roce 2015 prezident Anastasiadis a prezident Akinci přijali společné prohlášení, ve kterém uvedli, že status quo na ostrově je nepřijatelný a jeho pokračování bude mít negativní důsledky pro kyperské Řeky i kyperské Turky.³⁶ V roce 2015 se Akinci a Anastasiadis dohodli na sérii nových tzv. opatření k budování důvěry (*Confidence Building Measures*, CBM), která mají zásadní význam pro budování spolupráce mezi oběma entitami. Jednalo se například o otevření dvou nových hraničních přechodů a přeshraniční propojení elektrických sítí a mobilních sítí.

Jednání obou současných prezidentů měla silnou mezinárodní podporu, hlavně ze strany USA, oba politici ale museli svádět boj na své vnitropolitické scéně. Například v roce 2015 kyperské strany DIKO a EDEK oficiálně odmítly bikomunální bizonální federaci jako součást řešení kyperského problému, a naopak DISY a AKEL se postavily za prosazení této federace.³⁷ V kyperských parlamentních volbách v roce 2016 navíc uspěla i ultrapravicová strana Národně-lidová fronta (ELAM), která je rovněž odpůrcem federálního řešení kyperské otázky.³⁸ Severokyperský lídr se zase potýkal s kolapsem vládní koalice v roce 2016. Do čela vlády se v té době na dobu dvou let dostal Hüseyin Özgürgün ze Strany národní jednoty. Özgürgün se velmi rázně postavil za turecké záruky, které podle něj nesmí být nikdy zrušeny. Özgürgün také varoval, že pokud kyperští Řekové

³⁴ „Akinci: A lone fighter who won't give up,“ *Cyprus Mail*, staženo 2.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2019/02/03/akinci-a-lone-fighter-who-wont-give-up/?hilite=%27erdogan%27%2C%27akinci%27>.

³⁵ Şahin, *Uniting Cyprus: New dynamics & implications for Turkey-EU relations*, 53.

³⁶ „11 February 2014 Joint Declaration on Cyprus,“ Organizace spojených národů, staženo 3.9.2018, <http://www.uncyprustalks.org/11-february-2014-joint-declaration-on-cyprus/>.

³⁷ „Greek Cypriot political parties are divided into two about federal solution,“ Tisková kancelář vicepremiéra a ministra zahraničí STKR, staženo 19.1.2019, <https://mfa.gov.ct.tr/greek-cypriot-political-parties-are-divided-into-two-about-federal-solution/>.

³⁸ „Cyprus parliamentary vote puts far-right in parliament,“ *Reuters*, staženo 20.1.2019, <https://www.reuters.com/article/us-cyprus-election/cyprus-parliamentary-vote-puts-far-right-in-parliament-idUSKCN0YD0R4>.

nenabídnou kyperským Turkům dobrou dohodu, budou jediným řešením dva samostatné státy.³⁹

1.3 Konference v Crans Montaně

Zatím posledním jednáním, které posunulo obě komunity zřejmě dosud nejbliž k vyřešení kyperského problému, byla konference ve švýcarské Crans Montaně v roce 2017. Na konferenci v Crans Montaně byli pozváni zástupci obou táborů – kyperskořeckého a kyperskotureckého, EU i všech garančních mocností – Řecka, Turecka a Velké Británie. Vedle prezidentů Nikose Anastasiadise a Mustafy Akinciho tak k jednacímu stolu zasedli řecký ministr zahraničních věcí Nikos Kotzias, turecký ministr zahraničí Mevlüt Çavuşoğlu, britský ministr pro Evropu Alan Duncan a šéfka diplomacie EU Federica Mogheriniová. OSN na jednáních zastupoval norský diplomat Espen Barth Eide.⁴⁰

Generální tajemník OSN António Guterres na konferenci představil rámec řešení šesti nejzásadnějších problémů, které brání vyřešení kyperské otázky. Zaprvé se jedná o problematiku bezpečnosti a vzájemných záruk. Podle Guterresova dokumentu by se na Kypru vybudoval nový bezpečnostní systém, který by nahradil ten současný. Právo intervence ze strany garančních mocností by bylo zrušeno a Garanční smlouva upravena v tomto smyslu. Za druhé by došlo k rychlému snížení počtu vojáků, který by do budoucna postupně klesal dle dohodnutého časového rozvrhu. Třetím sporným bodem, který zmiňuje Guterresův plán je otázka územního vlastnictví. Územní úprava by byla vyřešena podle předchozích jednání, ale mapu, kterou předložili kyperští Turci by bylo třeba ještě upravit. Čtvrtým bodem byla otázka navrácení nemovitého vlastnictví příslušníků obou komunit. V oblastech, které by byly vráceny pod správu původní strany, by měli prioritní (ale ne stoprocentní) postavení vůči majetku původní majitelé. Avšak v oblastech, které by nebyly navráceny původní straně by měli výsadní postavení (ale ne stoprocentní) současní uživatelé. Pátý bod představuje rozdělení moci. Guterresův balíček předpokládal vznik rotujícího prezidentství v poměru 2:1. Dva roky by funkci vykonával prezident zvolený z kyperskořecké strany a jeden rok prezident zvolený z kyperskoturecké entity. A dále by obě komunity měly stejný podíl na hlasování v zásadních otázkách. Posledním bodem bylo rovné zacházení, v rámci kterého by byl zaveden volný pohyb osob a zajištěno spravedlivé zacházení ze strany státních úřadů s

³⁹ „Withdrawal of Turkish troops will cause conflict, says Ozgurgun,“ *Cyprus Mail*, staženo 3.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2017/06/19/withdrawal-turkish-troops-will-cause-conflict-says-ozgurgun/>.

⁴⁰ „Secretary-General António Guterres returns to Crans-Montana for the Conference on Cyprus,“ Mírové síly OSN na Kypru, staženo 9.9.2018, <http://www.uncyprustalks.org/secretary-general-antonio-guterres-returns-to-crans-montana-for-the-conference-on-cyprus/>.

kyperskými Řeky i kyperskými Turky.⁴¹

Konference skončila bez dohody, a navíc měla poměrně dramatický konec. Kyperští Řekové požadovali okamžité stažení tureckých vojáků z ostrova, což Turecko rázně odmítlo. Turecký ministr zahraničí Mevlüt Çavuşoğlu uvedl, že k tzv. nulovým zárukám a okamžitému stažení vojáků ze strany Turecka nedojde.⁴² Další neshody byly také v tématech vlastnictví, území či rotujícího prezidentství. Pár měsíců po krachu jednání v Crans Montaně přišel prezident Akinci s novými požadavky ke sjednocenému státu. Akinci chtěl, aby bylo přijato rotující prezidentství a koncept „účinné účasti“. Podle konceptu „účinné účasti“ by muselo rozhodnutí centrální vlády federace obsahovat alespoň jeden kyperskoturecký hlas, aby bylo platné. Kyperští Řekové s tímto konceptem zásadně nesouhlasili, kyperští Turci si tím podle nich chtěli vynutit právo veta.⁴³

V říjnu 2018 Kyperský prezident Anastasiadis přišel s poměrně překvapivým návrhem decentralizované federace. Neopustil prý myšlenku bizonální bikomunální federace, decentralizovaná federace by měla být pouze nástrojem k jejímu dosažení.⁴⁴ Státy této federace by se společně dohodly na rozdělení pravomocí. Tuto ideu decentralizované federace podpořil na severokyperské straně například předseda DP Serdar Denktaş.⁴⁵ Prezident STKR Akinci ale v návrhu neviděl řešení, protože, ačkoliv by se omezily pravomoci centrální vlády, vždy budou existovat záležitosti, které je třeba řešit společně.⁴⁶ Někteří kyperští Turci dnes zase navrhují jako řešení kyperské otázky dva samostatné státy, nebo konfederaci, která by mohla přejít ve federaci.⁴⁷

K dalším rozhovorům o sjednocení Kypru od Crans Montany zatím nedošlo a není shoda na tom, jak by měly vypadat. Podle prezidenta Anastasiadise by měly nové rozhovory začít tam, kde skončila konference v Crans Montaně. Podle prezidenta Akinciho na tento dialog navázat nelze.

⁴¹ „Report of the Secretary-General on his mission of good offices in Cyprus,“ Organizace spojených národů, staženo 10.9.2018. <http://www.uncyprustalks.org/wp-content/uploads/2017/10/2017-09-28-SG-GO-Report-S-2017-814.pdf>. „Details of the framework paper issued by UN secretary-general,“ *Cyprus Mail*, staženo 10.9.2018, <https://cyprus-mail.com/2017/07/05/details-framework-paper-issued-un-secretary-general/>.

⁴² „Cavusoglu: zero guarantees and troops is a pipe dream,“ *Cyprus Mail*, staženo 21.1.2019, <https://cyprus-mail.com/2018/12/18/cavusoglu-zero-guarantees-and-troops-is-a-pipe-dream/>.

⁴³ „New ideas needed to solve Cyprus dispute,“ *Anadolu Agency*, staženo 20.1.2019, <https://www.aa.com.tr/en/europe/new-ideas-needed-to-solve-cyprus-dispute/1435107>.

⁴⁴ *Ibid.*, staženo 20.1.2019.

⁴⁵ „Denktas refers to a "step by step" solution in Cyprus,“ in Cyprus PIO: Turkish Cypriot and Turkish Media Review, 19-02-28, *HRI Project*, staženo 15.3.2019, <http://www.hri.org/news/cyprus/tcpr/2019/19-02-28.tcpr.html>.

⁴⁶ „CBMs improve daily lives, but talks the ‘main issue’,“ *Cyprus Mail*, staženo 16.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2019/02/27/cbms-will-improve-daily-lives-but-main-issue-remains-talks/>.

⁴⁷ „Turkish-Cypriot Self-Declared Premier Blames Cypriots for Unity Failures,“ *The National Herald*, staženo 12.3.2019, <https://www.thenationalherald.com/234231/turkish-cypriot-self-declared-premier-blames-cypriots-for-unity-failures/>.

Turecko se totiž nechce vzdát systému bezpečnostních záruk, který je podle něj stále potřebný. S tím nesouhlasí Řekové. Jak uvedl řecký ministr zahraničí Georgios Katrougalos, systém bezpečnostních záruk na Kypru je zastaralý a otázky správy věcí veřejných by si měly vyřešit pouze dvě komunity mezi sebou. Řecko se podle diplomata zaměřuje výhradně na mezinárodní rozměr kyperského problému.⁴⁸ Evropská unie slíbila, že v případě začátku nových rozhovorů OSN v kyperské otázce, je připravena doprovázet tyto rozhovory a podporovat je. Zároveň prohlásila, že o to samé by se mělo pokusit i Turecko. „Je důležité, aby se Turecko připojilo k procesu a přispělo ke spravedlivému a životaschopnému řešení v rámci OSN, v souladu s rezolucemi Rady bezpečnosti OSN a v souladu se zásadami EU,“ uvedla šéfka diplomacie EU Federica Mogheriniová.⁴⁹

Z kapitoly vyplývá, že úroveň spolupráce obou kyperských komunit je po desetiletích rozdělení nízká. Současní prezidenti Nikos Anastasiadis a Mustafa Akinci se snaží o její zlepšení v různých oblastech. Co se týče spolupráce při těžbě zemního plynu, kyperští Turci chtěli, aby se tato otázka stala součástí společných jednání o sjednocení ostrova. Kyperští Řekové to ale odmítli. Poslední konference v Crans Montaně sice přinesla Guterresův šestibodový balíček týkající se největších problémů mezi komunitami, problematiky uhlovodíků se však nedotkla a není tedy v budoucnu na co navázat.

⁴⁸ „Cavusoglu: guarantees needed now ‘more than ever’,“ *Cyprus Mail*, staženo 25.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2019/03/21/cavusoglu-guarantees-needed-now-more-than-ever/>.

⁴⁹ „Mogherini reiterates EU’s full support to Cyprus on EEZ,“ *In-Cyprus*, staženo 21.1.2019, <https://in-cyprus.com/mogherini-reiterates-eus-full-support-to-cyprus-on-eez/>.

2. Těžba zemního plynu u pobřeží Kypru jako možná platforma spolupráce

Druhá kapitola se krátce zabývá teoretickými možnostmi spolupráce, na což navazuje problematika těžby. Kapitola nejprve bere v úvahu geografické a geologické hledisko těžby, tj. jaká je charakteristika samotných ložisek a v jakých lokalitách má probíhat těžba. Z pohledu mezinárodního a kyperského práva je zde vysvětleno, kdo má právní nárok na těžbu zemního plynu, co je dohoda UNCLOS a co znamená spor o kyperskou výlučnou ekonomickou zónu. Tato kapitola se též zabývá ekonomickou perspektivou - představuje budoucí plány KR se zemním plynem a s budoucími příjmy z uhlovodíků. A v neposlední řadě je analyzována též geopolitická stránka problému a stanoviska mezinárodních aktérů k těžbě.

2.1 Spolupráce mezi komunitami

Spolupráce při řízení přírodních zdrojů může být podle OSN užitečným mechanismem, tzv. opatřením k budování důvěry. Pokud je vybudována důvěra, přírodní zdroje pak mohou sloužit jako témata, která udrží komunikaci v případě, že hrozí její konec.⁵⁰ Příkladem může být Rwanda. V roce 2005 podepsaly Kongo, Rwanda a Uganda deklaraci ve městě Goma, aby společně ochránily populaci goril žijících na jejich území. Deklarace, která zahrnovala společné hlídky, sdílení informací a příjmů, dokázala, že spolupráce při řízení přírodních zdrojů či v oblasti životního prostředí může být užitečným mechanismem k budování důvěry.⁵¹ OSN také došla k závěru, že přírodní zdroje mohou přispět k budování míru prostřednictvím hospodářského rozvoje, vytváření pracovních míst a udržitelných zdrojů obživy. Spolupráce v oblasti řízení přírodních zdrojů poskytuje nové příležitosti v mírových procesech.⁵²

Zavedení opatření na budování důvěry v situaci konfliktu nebo potenciálního konfliktu je mnohdy považováno za nezbytný předpoklad jakéhokoli řešení samotného konfliktu. Opatření na budování důvěry pomáhají obnovit důvěru. Jsou často navrženy tak, aby zastavily propuknutí střetnutí, nebo

⁵⁰ *Natural Resources and Conflict: A Guide for Mediation Practitioners*, Organizace spojených národů (New York: United Nations Department of Political Affairs and United Nations Environment Programme, 2009), 52, staženo 10.9.2018, <https://www.unenvironment.org/resources/report/natural-resources-and-conflict-guide-mediation-practitioners>.

⁵¹ *From Conflict to Peacebuilding The Role of Natural Resources and the Environment*, Organizace spojených národů (New York: United Nations Department of Political Affairs and United Nations Environment Programme, 2009), 21, staženo 10.9.2018, https://postconflict.unep.ch/publications/pcdmb_policy_01.pdf.

⁵² *Ibid.*, 28.

pomohly zastavit střetnutí již probíhající a jejich konečným cílem je vždy obnova míru. Opatření na budování důvěry ovšem nenahrazují mírový proces.⁵³ V případě konfliktu v Národním Karabachu tvoří nezbytnou součástí mírového procesu. Ačkoliv jich bylo v tomto konfliktu zavedeno málo, jsou nástrojem, který pomáhá předejít nedorozuměním, podporuje dialog a vytváří lepší podmínky pro úspěšná mírová jednání.⁵⁴ Opatření k budování důvěry hrála v nedávné době klíčovou úlohu také při obnově míru na západním Balkáně.⁵⁵

Spolupráce mezi obyvateli jižní a severní části Kypru dnes existuje v různých oblastech, o její zlepšení usiluje několik organizací. Ty chtějí sblížením kyperských entit pomocí spolupráce podpořit mírový proces. Hlavní platformou je Cyprus Dialogue Forum, které se skládá z více než stovky organizací včetně politických stran, ekonomických subjektů, profesních sdružení či nevládních organizací. Forum se zaměřuje na politické záležitosti, vzdělání, lidská práva, kulturu a historii, ekonomický rozvoj a trh práce.⁵⁶ Existují i náboženské organizace, které spojují věřící z obou komunit. I OSN má několik organizací, které podporují spolupráci kyperskořecké a kyperskoturecké strany a mírový proces na Kypru.⁵⁷

Velkým posunem vpřed, co se týká spolupráce obou komunit, bylo vzájemné a trvalé propojení jejich elektrických sítí a již brzy to bude i propojení jejich mobilních sítí - což jsou zároveň i opatření k budování důvěry z roku 2015. Prezidenti Akinci a Anastasiadis tuto pozitivní zprávu oznámili po schůzce v únoru 2019. Pokud vypadne elektrická síť na jedné straně, může pomoci druhá strana, uvedl prezident Akinci. Lídři si slíbili také vzájemné vrácení důležitých uměleckých děl, která se nevrátila v důsledku rozdělení ostrova v roce 1974.⁵⁸

2.2 Průzkumy ložisek a objevy zemního plynu

KR začala pátrat po ložiscích uhlovodíků v její výlučné ekonomické zóně v roce 2006. Výlučná ekonomická zóna KR má rozlohu 51 000 km² a je rozdělena do 13 průzkumných bloků (Viz příloha

⁵³ *Confidence building is an essential component for a lasting and peaceful solution to the Nagorno-Karabakh conflict* (London: LINKS (Dialogue, Analysis and Research), 2018), 4, staženo 2.3.2019, http://commonsplace.eu/uploads/CBMs_report_131218_f.pdf.

⁵⁴ *Confidence building is an essential component for a lasting and peaceful solution to the Nagorno-Karabakh conflict*, 10.

⁵⁵ *Ibid.*, 8.

⁵⁶ "Cyprus Dialogue Forum Overview," *Cyprus Dialog Forum*, staženo 6.9.2018, <https://www.cydialogue.org/index.php/2017-04-19-08-12-16/overview>.

⁵⁷ Například Výbor pro pohřešované osoby, Uprchlíká agentura na Kypru, Výbor pro eliminace diskriminace žen, Genderový výbor (pozn. aut.).

⁵⁸ „Confidence building measures agreed," *Cyprus Mail*, staženo 3.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2019/02/26/leaders-agree-to-connect-mobile-phones-exchange-cultural-works/>.

č.1). V roce 2007 pak na základě seizmických dat vyhlásila KR mezinárodní výběrové řízení na tříleté licence na průzkum jejích nalezených ložisek.⁵⁹ Toto výběrové řízení proběhlo ve třech kolech. V prvním kole v roce 2007, kde bylo nabízeno k průzkumu 11 bloků, získala licenci americká společnost Noble Energy. Ve druhém kole v roce 2012, kde byly nabídnuto 12 bloků k průzkumu, zvítězily italská Eni a francouzský Total. Ve třetím kole v roce 2016, ve kterém byly nabídnuty bloky 6, 8 a 10, získaly licenci společnosti Total, Eni a americký ExxonMobil/Qatar Petroleum International.⁶⁰

V roce 2011 oznámila společnost Noble Energy objev zemního plynu ve středomořském ložisku Afrodita v bloku č. 12. Plynové pole Afrodita se nachází přibližně 160 km jižně od jihokyperského města Limassol a zhruba 30 km severozápadně od největšího izraelského pole Leviathan. Oblast ložiska Afrodita pokrývá 120 km² a v současnosti se odhaduje, že se v ložisku nachází zhruba 129 miliard m³ zemního plynu.⁶¹ V únoru 2019 společnost ExxonMobil objevila zhruba 160 km jihozápadně od kyperského ostrova ještě větší ložisko zemního plynu. Podle předběžných odhadů se v něm nachází zhruba 142-227 miliard m³ zemního plynu.⁶² Díky těmto velkým nálezům zemního plynu by se KR chtěla stát jeho významným producentem a exportérem a posílit svou geostrategickou roli.⁶³

2.3 Mezinárodní právní rámec

Situace KR a možnosti těžby zemního plynu vyplývají ze závazku KR v podobě Úmluvy OSN o mořském právu III (*UN Convention on the Law of the Sea – UNCLOS*). UNCLOS je mezinárodní smlouva, která vznikla na konferenci OSN mezi lety 1973 až 1982 a podepsala ji, vedle desítek států, též EU jako celek. Mezi zeměmi, které smlouvu neratifikovaly, jsou USA, Izrael či Turecko. Některá ustanovení úmluvy UNCLOS dnes mají mezinárodněprávní statut a jsou proto závazná pro všechny státy bez ohledu na to, zda se k ratifikaci připojily. Úmluva UNCLOS rozděluje námořní prostor, který je v mezích národní jurisdikce, na několik zón: pobřežní moře (pobřežní

⁵⁹ Tzimitras, Gurel, Mulen, *The Cyprus Hydrocarbons Issue. Context, Positions and Scenarios*, 4.

⁶⁰ Ayla Gürel a Harry Tzimitras, „Cyprus: Energy Hopes and Political Troubles“, in *The Political and Economic Challenges of Energy in the Middle East and North Africa*, ed. David Ramin Jalilvand a Kirsten Westphal. (London: Routledge, 2017), 156-168.

⁶¹ „Aphrodite Gas Field“, Offshore Technology, staženo 27.11. 2018, <https://www.offshore-technology.com/projects/aphrodite-gas-field/>.

⁶² „ExxonMobil Makes Natural Gas Discovery Offshore Cyprus“, ExxonMobil, staženo 2.3.2019, <https://news.exxonmobil.com/press-release/exxonmobil-makes-natural-gas-discovery-offshore-cyprus>.

⁶³ „Mission“, Ministerstvo energie, obchodu a průmyslu Kyperské republiky, staženo 3.12.2018, http://www.mcit.gov.cy/mcit/hydrocarbon.nsf/page03_en/page03_en.

vody/teritoriální vody), přilehlé pásmo, výlučná ekonomická zóna a kontinentální šelf.⁶⁴

UNCLOS definuje výlučnou ekonomickou zónu (Exclusive Economic Zone - EEZ) jako:

"...oblast nacházející se za pobřežním mořem, která nesmí být širší než 200 námořních mil od základních linií, od nichž se měří šíře pobřežního moře. Ve výlučné ekonomické zóně má pobřežní stát svrchovaná práva za účelem průzkumu a využívání přírodních zdrojů, ať živých či neživých, mořského dna a podzemí a vod nad nimi ležících, jejich uchování a hospodaření s nimi, a svrchovaná práva, pokud jde o jiné činnosti týkající se hospodářského průzkumu a využívání zóny, jako je výroba energie pomocí vody, proudů a větrů."⁶⁵

Dále UNCLOS uvádí, že:

„V případech, že úmluva OSN nepřiznává pobřežnímu státu nebo jiným státům v EEZ práva nebo jurisdikci a dojde-li ke konfliktu mezi zájmy pobřežního státu a kteréhokoli jiného státu nebo států, měl by být tento konflikt vyřešen na základě spravedlnosti.“⁶⁶

Podle UNCLOS je EEZ:

„...závislá na výslovném prohlášení státu. Každý stát musí uložit seznamy geografických souřadnic své EEZ u generálního tajemníka OSN.“⁶⁷

KR přijala v roce 1964 Zákon o pobřežních vodách, ve kterém vyhlásila své teritoriální vody a v roce 2004 prohlásila svou výlučnou ekonomickou zónu na základě tzv. střední linie (mediánu)⁶⁸ vymezené mezi ní a sousedními státy.⁶⁹ To znamená, že hranice EEZ KR a sousedních států se stanoví dohodou a pokud žádná dohoda neexistuje, je limitem výlučných hospodářských zón

⁶⁴ Tzimitras, Gurel, Mulen, *The Cyprus Hydrocarbons Issue. Context, Positions and Scenarios*.

⁶⁵ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Mezinárodněprávní odbor, *Úmluva OSN o mořském právu, sjednaná v Montego Bay dne 10. prosince 1982* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 1995), čl. 56.

⁶⁶ Ibid., čl. 59.

⁶⁷ Ibid., čl. 75.

⁶⁸ „Tam, kde pobřeží dvou států leží naproti sobě nebo vzájemně sousedí, není žádný z obou států oprávněn rozšířit své pobřežní moře za střední linii, není-li mezi nimi dohoda v opačném smyslu. Střední linie je taková linie, jejíž každý bod je ve stejné vzdálenosti od nejbližších bodů na základních liniích, od nichž se měří šíře pobřežního moře každého z obou států.“ MZV ČR, *Úmluva OSN o mořském právu, sjednaná v Montego Bay dne 10. prosince 1982*, čl. 15.

⁶⁹ „Turkey and the Law of the Sea: some facts,“ *Cyprus Mail*, staženo 18.12.2018, <https://cyprus-mail.com/2018/02/11/turkey-law-sea-facts/>.

medián. KR podepsala dohody o vymezení EEZ s Egyptem (v roce 2003), Libanonem (v roce 2007, libanonský parlament ji dosud neratifikoval) a Izraelem (v roce 2010), což vyvolalo silný nesouhlas kyperských Turků. Vymezení EEZ v těchto dohodách je založeno také na mediánové metodě (Viz přílohač. 2).⁷⁰

2.4 Postoj Turecka a Severokyperské turecké republiky ke kyperské EEZ

Kyperští Turci mají podle Turecka práva na přírodní zdroje ležící v kyperské EEZ, protože mají na Kypru územní nárok a byli také partnery kyperských Řeků při vzniku KR v roce 1960. Turecko nikdy nepodepsalo úmluvu UNCLOS, neboť nesouhlasí s některými z článků mluvy, které podle nich ohrožují jeho zájmy v Egejském moři (konkrétně články 3, 33 a 121).⁷¹ Turecko sice uzavřelo dohody o vymezení EEZ na základě mediánu se sousedními státy v Černém moři, ve Středomoří ale vymezení pomocí mediánu odmítlo.⁷² Tady prosazuje to, co nazývá „princip rovnosti“, který vyžaduje zohlednění zvláštních okolností, aby byla dodržena například pravidla proporcionality.⁷³ Podle tohoto vymezení leží část bloků 1, 4, 5, 6 a 7 kyperské EEZ v kontinentálním šelfu Turecka (Viz příloha č.1).⁷⁴ V roce 2011 Turecko podepsalo s SKTR dohodu, která vymezila jejich kontinentální šelfy. Mezinárodní společenství dohodu neuznalo, jelikož neuznává ani SKTR. SKTR má také Zákon o námořní jurisdikci, který jí umožňuje vyhlášení EEZ až do 200 námořních mil, stejně jako dohodou se sousedními pobřežními státy.⁷⁵ Mezinárodní společenství, kromě Turecka, ale zákony STKR neuznává.

Turecko vyvolalo kvůli údajné ochraně svých práv a práv kyperských Turků i několik námořních incidentů. V roce 2014 se turecká loď Barbaros dostala do kyperské EEZ, kde prováděla seizmický průzkum. Kyperští Řekové to považovali za provokaci. V roce 2018 turecká armádní loď zablokovala ve Středozemním moři plavidlo Saipem 12000 italské společnosti Eni s vrtnou soupravou a Ankara prohlásila, že žádný z průzkumů v kyperské EEZ nezůstane bez odezvy.⁷⁶ Kyperští Turci a Turecko začali také provádět jejich vlastní průzkum při pobřeží STKR. V říjnu

⁷⁰ „Exclusive Economic Zone and Continental Shelf,“ Ministerstvo zahraničí Kyperské republiky, staženo 17.10.2018, http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.nsf/mfa86_en/mfa86_en?OpenDocument.

⁷¹ Egejský konflikt mezi Tureckem a Řeckem, který probíhá od počátku 70. let, se týká řady problémů, včetně vymezení teritoriálních vod a kontinentálního šelfu.

⁷² <https://cyprus-mail.com/2018/02/11/turkey-law-sea-facts/>.

⁷³ „Turkey False claims on Cyprus exclusive economic zone (EEZ),“ *Maritime Cyprus*, staženo 3.10.2018, <https://maritimecyprus.com/2017/07/25/turkey-false-claims-on-cyprus-exclusive-economic-zone-eez/>.

⁷⁴ „Turkey pushing ahead with hydrocarbons exploration around Cyprus,“ *Cyprus Mail*, staženo 7.4.2019, <https://cyprus-mail.com/2019/02/02/turkey-pushing-ahead-with-hydrocarbons-exploration-around-cyprus/>.

⁷⁵ Turkish republic of Northern Cyprus Maritime Jurisdiction Areas Law, No. 63/2005.

⁷⁶ „ENI drillship at standstill, north says will not accept activities in Block 3 (Update 2)“, *Cyprus Mail*, staženo 3.10.2018, <https://cyprus-mail.com/2018/02/10/kasoulides-turkish-interference-expected-increase-cyprus-eez/>.

2018 začala turecká vrtná loď Fatih pátrat po podmořských zdrojích uhlovodíků a v březnu 2018 se k ní přidala druhá loď Yavuz. Obě lodě vlastní turecká státní společnost Turkish Petroleum.⁷⁷

2.5 Plány Kyperské republiky spojené s těžbou a produkcí zemního plynu

Ekonomické scénáře KR týkající se produkce a exportu zemního plynu se od prvního nálezu několikrát změnila a některé nebyly ještě schváleny nebo dokončeny. Není proto zcela jasné, které plány KR opravdu uskuteční. Největší naděje na uskutečnění ale mají zřejmě projekty: průmyslová zóna Vasilikos na území Kypru, plynovod z kyperského pobřeží do Egypta, či mezinárodní projekt EastMed. První z projektů, průmyslová zóna Vasilikos, je dnes jedinou pobřežní oblastí těžkého průmyslu na Kypru. Územní plán této oblasti zahrnuje kromě již stávajících průmyslových zařízení i zónu pro dovoz, vývoz a skladování zkapalněného zemního plynu (LGN).⁷⁸ Projekt plynovodu do Egypta vychází ze smlouvy mezi KR a Egyptem podepsané v roce 2018, na jejímž základě má být vybudován podmořský plynovod z plynového pole Afrodita do Egypta. Ten má stát přibližně 800 milionů dolarů a má být zprovozněn do roku 2022.⁷⁹ Francis Perrin, expert v oblasti energetiky, už v roce 2017 napsal, že pro Kypr by bylo potrubí do Egypta jednou z nejvíce efektivních cest ke zpeněžení zemního plynu.⁸⁰

Třetím možným projektem KR je plynovod EastMed, který má vést kyperský a izraelský plyn z pobřeží Kypru přes Krétu a Řecko do Itálie. Podle Evropské komise má projekt za cíl přispět k diverzifikaci zdrojů a tras dodávek zemního plynu do EU, ukončit izolaci Kypru a Kréty, rozvíjet novou produkci plynu ve východním Středomoří a usnadnit obchod se zemním plynem v jihovýchodní Evropě.⁸¹ O potrubí jednájí Řecko, Kypr, Izrael, Itálie i EU. Turecko se domnívá, že kyperský plyn by měl vést do Evropy přes jeho území, protože je to nejkratší cesta a protože by to zaručilo mír pro Kypr. Turecký ministr zahraničí Mevlüt Çavuşoglus na počátku roku 2019 uvedl,

⁷⁷ „Turkey's second drillship Yavuz to begin hydrocarbon exploration in Mediterranean region,“ *Daily Sabah*, staženo 26.3.2019, <https://www.dailysabah.com/energy/2019/03/04/turkeys-second-drillship-yavuz-to-begin-hydrocarbon-exploration-in-mediterranean-region>.

⁷⁸ „Master Plan for the Vasilikos Area“, Ministerstvo energie, obchodu a průmyslu Kyperské republiky, staženo 27.12.2018, http://www.mcit.gov.cy/mcit/hydrocarbon.nsf/page20_en/page20_en?OpenDocument.

„LNG Terminal“, Ministerstvo energie, obchodu a průmyslu Kyperské republiky, staženo 27.12.2018, http://www.mcit.gov.cy/mcit/hydrocarbon.nsf/page19_en/page19_en?OpenDocument.

Francis Perrin, „The North African Gas Export Outlook Between Commercial and Political Challenges“, in *The European Gas Markets: Challenges and Opportunities*, ed. Manfred Hafner, Simone Tagliapietra (Cham: Palgrave Macmillan, 2017), 295.

⁷⁹ Velvyslanectví ČR v Káhiře, „Egypt a Kypr podepsaly dohodu o vybudování podmořského plynového potrubí“, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, staženo 6.11.2018, https://www.mzv.cz/cairo/cz/obchod_a_ekonomika/aktuality/egypt_a_kypr_podepsaly_dohodu_o.html.

⁸⁰ Perrin, „The North African Gas Export Outlook Between Commercial and Political Challenges“, 295.

⁸¹ „EastMed Pipeline Project – Development Phase“, Evropská komise, staženo 28.12.2018, <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility/cef-energy/7.3.1-0023-cyel-s-m-17>.

že žádný jiný projekt nebude životaschopný.⁸²

Kyperská vláda i prezident Anastasiadis po objevech zemního plynu slibovali, že příjmy z uhlovodíků budou patřit všem obyvatelům ostrova Kypr. KR nedávno v zákoně schválila založení kyperského národního investičního fondu se speciálním účtem, na který půjdou veškeré budoucí příjmy z uhlovodíků KR. A ačkoliv byly některé kyperské politické strany proti, tyto příjmy nebudou využity na pokrytí kyperského veřejného dluhu (pouze v případě, že by tento dluh překročil 80 procent HDP). Očekává se, že se příjmy z ložisek zemního plynu v kyperské EEZ, jakmile budou plně využity, budou pohybovat v rozmezí 500 až 600 milionů EUR ročně v horizontu dvanácti let. Podle kyperských Řeků má fond zvláštní význam, neboť posílá zprávu nejen kyperským Turkům, ale i zahraničním investorům, že KR řeší problematiku uhlovodíků zodpovědně a je důvěryhodným investičním cílem.⁸³

2.6 Mezinárodní reakce na spor o kyperskou EEZ

Mezinárodní společenství i většina států ve východním Středomoří uznává svrchovaná práva KR v její výlučné hospodářské oblasti, o čemž svědčí nejen různá oficiální prohlášení a dohody, ale také to, že velké ropné společnosti získaly licence na průzkum uhlovodíků v této zóně – například Exxon Mobil, Noble Energy, Total, Eni či Qatar Petroleum. Izrael a Egypt podepsaly s Kyprem dohodu o EEZ a Izrael spolu s Řeckem jsou partnery KR v projektu EastMed. Taktéž Rusko uznalo kyperskou EEZ, ačkoliv plánované dodávky kyperského a egyptského plynu do Evropy by mohly znamenat konkurenci pro ruský plynárenský gigant Gazprom. Spojené státy rovněž uznaly právo KR na těžbu přírodních zdrojů v její výlučné ekonomické zóně. Zdroje ropy a zemního plynu na ostrově by podle USA měly být spravedlivě sdíleny oběma entitami v rámci celkového řešení. Zajímavé pro budoucí vývoj ve východním Středomoří zřejmě bude situace, kdy USA zruší zbrojní embargo, které na Kypr uvalily v roce 1987. Spojené státy tvrdí, že by k tomu mohlo brzy dojít a Kypr by podle nich v tom případě hrál významnou roli v energetické bezpečnosti, a to nejen ve východním Středomoří, ale i v Evropě.⁸⁴

⁸² „Cyprus’ gas should be marketed through Turkey, Cavusoglu says,“ *Cyprus Mail*, staženo 20.2.2019, <https://cyprus-mail.com/2019/01/10/cyprus-gas-should-be-marketed-through-turkey-cavusoglu-says/>.

⁸³ „Parliament approves national investment fund,“ *Cyprus Mail*, staženo 8.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2019/03/01/parliament-approves-national-investment-fund/>.

⁸⁴ „‘Ever-closer’ to lifting Cyprus arms embargo, says US Senator,“ *Cyprus Mail*, staženo 7.4.2019, <https://cyprus-mail.com/2019/03/27/ever-closer-to-lifting-cyprus-arms-embargo-says-us-senator/>.
„The US recognises Cyprus’ right to develop EEZ resources,“ *Cyprus Mail*, staženo 7.4.2019, <https://cyprus-mail.com/2018/03/08/us-recognises-cyprus-right-develop-eez-resources/>.

Evropská unie vydala několik prohlášení, která podporují kyperské právo využívat přírodní zdroje z její EEZ. Jelikož je KR unijním členem, kyperská EEZ je v současnosti de facto i EEZ Evropské unie. Evropská rada vydala oficiální stanovisko, ve kterém vyzvala Turecko, aby neporušovalo práva KR na průzkum přírodních zdrojů v její EEZ. Podle šéfky unijní diplomacie Federicy Mogheriniové EU v plné míře podporuje KR ve sporu o kyperskou EEZ.⁸⁵ Generální tajemník OSN Antonio Guterres v červnu 2018 upozornil na turecké provokace v kyperské EEZ a dodal, že spor o uhlovodíky u pobřeží Kypru bedlivě sleduje. Guterres si přeje, aby přírodní zdroje nacházející se na Kypru a v jeho okolí přinesly prospěch oběma stranám a poskytly podnět k nalezení trvalého řešení kyperského problému.⁸⁶

Jak ukázala tato kapitola, spor o kyperskou EEZ mezi KR, STKR a Tureckem vyvolal mezinárodní odezvu, kde většina aktérů stojí na straně KR a podporuje tak rozhodnutí KR v otázce spolupráce při těžbě zemního plynu. KR má z hlediska mezinárodního práva veškeré výhody, navíc má plány, jak těžbu využít, včetně odbytišť. Je tedy především v zájmu STKR domluvit se na spolupráci při těžbě zemního plynu. Tuto spolupráci by pak bylo možné využít například jako tzv. opatření k budování důvěry, které podle OSN pomáhá obnovit vzájemnou důvěru účastníků konfliktu a přispívá k mírovému procesu.

⁸⁵ <https://in-cyprus.com/mogherini-reiterates-eus-full-support-to-cyprus-on-eez/>.

⁸⁶ Antonio Guterres, „Progress towards a settlement in Cyprus“, *Rada bezpečnosti OSN*, staženo 6.11.2018, <http://www.uncyprustalks.org/wp-content/uploads/2018/07/2018-06-14-SG-GO-Report-S-2018-610.pdf>.

3. Postoje politiků Kyperské republiky a Severokyperské turecké republiky

Pro zjištění, zda je spolupráce při využití přírodního bohatství a těžbě zemního plynu obou kyperských komunit možná, je nezbytné znát stanoviska hlavních politických představitelů KR a STKR k problematice uhlovodíků. Třetí kapitola se pokouší odpovědět na otázky, jak se prezidenti a představitelé vládních a opozičních stran KR a STKR staví ke vzájemné spolupráci, jak si spolupráci v praxi představují a zda ve spolupráci vidí řešení sporu o uhlovodíky, či podporu mírových jednání. Důležité je také uvést, jak jednotlivé strany zdůvodňují své požadavky, kroky a úmysly týkající se těžby a produkce zemního plynu a jakou roli v případné spolupráci pro ně hraje Řecko a Turecko.

3.1 Kyperská republika

Kyperský prezident Nikos Anastasiadis zvolený za DISY v březnu 2018 uvedl, že je připraven vrátit se k rozhovorům s jeho severokyperským protějškem o sjednocení Kypru, které se nekonalý od roku 2017. Anastasiadis měl ovšem podmínku, že jednáním nebude předcházet žádné porušování práv KR v její EEZ ze strany Turecka, tak jako při incidentu s tureckou lodí v kyperské EEZ.⁸⁷ Podle kyperského prezidenta bylo rovněž nutné před začátkem vyjednávání zlepšit přípravu obou stran, protože právě nedostatečná příprava údajně dříve vedla ke krachu předešlých rozhovorů.⁸⁸

Pokud se Anastasiadis k jednáním o sjednocení ostrova se severokyperským prezidentem skutečně vrátí, bude patrně trvat na řešení problému s uhlovodíky prostřednictvím vytvoření společného státu. Anastasiadis totiž podporuje myšlenku, že vytvořením stabilního státu se vyřeší i problém se sdílením přírodního bohatství ostrova včetně zemního plynu. Trvajícím státem myslí Anastasiadis federální systém nezávislý na Řecku, i na Turecku.⁸⁹ Podle Anastasiadise je také možné, že do doby, než bude nový stát vůbec vytvořen, nestihne KR k těžbě zemního plynu ani přistoupit. Prezident v březnu 2018 uvedl, že KR zatím provádí jen průzkumy: „Bude trvat několik let, než

⁸⁷ „Written statement by the President of the Republic, Mr Nicos Anastasiades, on the exploration and exploitation of natural resources of the Republic of Cyprus,“ *Tisková a informační kancelář vlády Kyperské republiky*, staženo 3.3.2019, <https://www.pio.gov.cy/en/press-releases-article.html?id=369#flat>.

⁸⁸ Nikos Anastasiadis, „Nicos Anastasiades: Cyprus, Turkey and the gas standoff“ Interview with Sami Zeidan, *Al Jazeera News*, staženo 3.3.2019, <https://www.aljazeera.com/programmes/talktojazeera/2018/03/nicos-anastasiades-cyprus-turkey-gas-standoff-180316093537586.html>.

⁸⁹ *Ibid.*

budeme schopni těžít zemní plyn. Je možné, že do té doby bude kyperský problém vyřešen.“⁹⁰

S myšlenkou řešení problému s uhlovodíky prostřednictvím vytvoření společného státu ale nesouhlasí STKR ani Turecko. Oba totiž vidí problém nejen v těžbě zemního plynu, ale už v samotném průzkumu kyperských ložisek, který nazývají jednostrannou akcí KR. S tím zase nesouhlasí prezident Anastasiadis. Průzkum KR podle něj není jednostrannou akcí, neboť kyperští Turci mají možnost kdykoliv se do současné kyperské vlády vrátit a podílet se na jejích rozhodnutích v oblasti uhlovodíků.⁹¹ Kyperské Řeky navíc podle Anastasiadise nezavazuje ke zdržení se jednání v této oblasti ani žádná dohoda. Stále totiž platí dohoda prezidentů Talata s Christofiasem, že rozhodnutí týkající se přírodních zdrojů v moři budou federální pravomocí podle úmluvy UNCLOS. Žádná jiná dohoda o přírodních zdrojích podle kyperského prezidenta vytvořena nebyla. Dohodu Talata s Christofiasem nikdy nezpochybnilo ani Turecko, ačkoliv neuznává UNCLOS.⁹²

Pokud by ale KR přistoupila k těžbě zemního plynu ještě před vyřešením kyperské otázky, dokáže i tak podle Anastasiadise spravedlivě rozdělit příjmy z této těžby všem obyvatelům Kypru. A to díky nově zřízenému fondu KR pro budoucí příjmy z uhlovodíků. Prostřednictvím tohoto fondu chce kyperská vláda podle Anastasiadise chránit ekonomické zájmy kyperských Turků, narozdíl od Turecka, které chrání jen své ekonomické zájmy. Ačkoliv Turecko tvrdí, že bojuje za zájmy kyperských Turků, ve skutečnosti mu jde podle kyperského prezidenta hlavně o to stát se energetickou křižovatkou Evropy. Na druhou stranu je turecký cíl podle Anastasiadise pochopitelný a nebránil by eventuálnímu obchodu se zemním plynem mezi KR a Tureckem. To ale jedině až po sjednocení ostrova.⁹³

Případný obchod se zemním plynem mezi Tureckem a KR podporuje i Anastasiadisův spolustraník, kyperský ministr zahraničí Nikos Christodulidis. Také podle něj je ale možné uzavřít obchodní partnerství s Tureckem až po sjednocení Kypru. Turecko tak může být podle ministra zapojeno do energetického vývoje v regionu, nejdřív ale musí pomoci vyřešit problém Kypru. Christodulidis se domnívá, že Turecko může získat mnohem více ze spolupráce v kyperském sousedství, než

⁹⁰ <https://www.aljazeera.com/programmes/talktojazeera/2018/03/nicos-anastasiades-cyprus-turkey-gas-standoff-180316093537586.html>.

⁹¹ Ibid.

⁹² <https://www.pio.gov.cy/en/press-releases-article.html?id=369#flat>.

⁹³ <https://www.aljazeera.com/programmes/talktojazeera/2018/03/nicos-anastasiades-cyprus-turkey-gas-standoff-180316093537586.html>.

momentálně ztrácí kvůli statusu quo. Podle Christodulidise je tedy důležité vyřešení kyperské otázky před řešením sporu o uhlovodíky.⁹⁴

Další Anastasiadisův spolustraní, který preferuje vyřešení kyperského problému před řešením sporu o přírodní zdroje, je kyperský ministr energetiky, obchodu, průmyslu a turistiky Georgias Lakkotrypīs. Ministr je skeptický ke spolupráci s kyperskými Turky v otázce uhlovodíků před vyřešením kyperské otázky, neboť kyperští Turci by si podle něj museli nejdříve rozmyslet, jakou variantu vymezení výlučné ekonomické zóny uznají. Ministr v únoru 2018 řekl: „Pokud [kyperští Turci] žádají spolupráci, musí si rozmyslet, jestli přijmou tureckou, nebo kyperskou verzi vymezení pobřežních vod. Pokud bychom přijali tureckou verzi rozdělení námořních oblastí, ložisko Afrodita by leželo ve výlučné ekonomické zóně Izraele. A další bloky v naší EEZ by náležely do EEZ Egypta a Libanonu.“⁹⁵

Myšlenku, že řešení sporu o uhlovodíky nespočívá ve spolupráci, ale ve vyřešení kyperské otázky, podporuje vedle vládní DISY i největší kyperská opoziční strana AKEL. Předseda strany AKEL Andros Kyprianu v roce 2018 uvedl: „Turecko hraje důležitou roli na regionální energetické mapě a kyperští Turci chtějí svůj podíl na využívání přírodních zdrojů. Nejjednodušší a nejjistější cesta, jak toho dosáhnout, je vyřešit kyperský problém.“⁹⁶ Podle Kyprianu ale nemusí mít kyperští Turci obavy o svá práva na přírodní zdroje před vyřešením kyperského problému. Příjmy plynoucí ze zemního plynu se totiž podle něj projeví až po několika letech a práva obou komunit na tyto příjmy jsou zajištěna dohodou Talata s Christofiasem prostřednictvím zařazení otázky uhlovodíků do federální pravomoci. Kyprianu souhlasí s prezidentem Anastasiadisem, že akce kyperských Řeků v oblasti uhlovodíků nelze považovat za jednostranné, neboť KR má veškeré právo uplatňovat svá svrchovaná práva v kyperské EEZ a energetické plány, které z těchto práv vyplývají. Navíc by si kyperští Turci měli podle něj uvědomit, že kyperští Řekové budou muset vynaložit velké finance na vytvoření infrastruktury pro těžbu zemního plynu.⁹⁷

⁹⁴ „‘Other countries cannot extract gas in Turkish and northern Cyprus waters’ Erdogan says“, *Cyprus Mail*, staženo 3.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2018/11/04/other-countries-cannot-extract-gas-in-turkish-and-northern-cyprus-waters-erdogan-says/?hilit=%27Christodoulides%27%2C%27nicos%27%2C%27gas%27%2C%27cooperation%27>.

⁹⁵ „Lakkotrypīs says Cyprus’s hydrocarbon planning to continue“, *Cyprus Mail*, staženo 3.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2018/02/26/lakkotrypīs-says-cypruss-hydrocarbon-planning-continue/>.

⁹⁶ „Akel urges TCs to view solution as the way to gain gas wealth“, *Cyprus Mail*, staženo 3.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2018/04/23/akel-urges-tcs-view-solution-way-gain-gas-wealth/?hilit=%27Andros%27%2C%27Kyprianou%27%2C%27gas%27>.

⁹⁷ „The geopolitical landscape in the Eastern Mediterranean and the Cyprus problem“, *AKEL*, staženo 4.3.2019, <https://www.akel.org.cy/en/2018/11/23/the-geopolitical-landscape-in-the-eastern-mediterranean-and-the-cyprus-problem/#.XLR7CFQzbIX>.

Komunisté uznávají vedle práva KR na uplatňování svrchovaných práv v její EEZ i vymezení této EEZ na základě dohody UNCLOS. Tato dohoda podle Kyprianu nabízí spravedlivá řešení námořních sporů a měla by se stát základem pro vymezení výlučných ekonomických oblastí i v budoucím sjednoceném státě. Vymezení EEZ je podle Kyprianu záležitostí KR a nemůže být předmětem jednání o kyperském problému. Naopak turecké provokace v kyperské EEZ podle něj nemají právní ani politický základ a oddalují mírový proces. Kyprianu ale zároveň uznal důležitou roli Turecka jako energetického gigantu, bez kterého nelze rozvíjet energetickou spolupráci v regionu. Bylo by to podle něj politicky naivní a znamenalo by to stálou nestabilitu a nebezpečí v regionu.⁹⁸ Strana AKEL je podle jejího lídra dokonce připravena v případě vyřešení kyperského problému zahájit rozhovory s Tureckem o výstavbě plynovodu.⁹⁹

Třetí nejsilnější strana v kyperském parlamentu, opoziční DIKO, která není zastáncem federálního řešení, navrhla vytvořit funkci prezidentského komisaře. Ten by spravoval všechny záležitosti kyperských Turků, včetně mezikomunitní spolupráce a sdílení uhlovodíků. Lídr DIKO Nikos Papadopoulos¹⁰⁰ to uvedl ve své „nové strategii vypořádání“ před prezidentskými volbami v roce 2017. Tato Papadopoulosova strategie obsahovala také návrhy různých opatření, která měla zajistit, aby KR získala asertivnější postoj k Turecku a úžeji spolupracovala s Řeckem.¹⁰¹ Proti spolupráci s Tureckem je i Marinos Sizopoulos, předseda jedné z menších opozičních stran EDEK. Podle Sizopulose výhody současného geostrategického prostředí a zejména spolupráce mezi Izraelem, Kyprem a Řeckem mohou bránit agresivním plánům Turecka.¹⁰²

3.2 Severokyperská turecká republika

Severokyperský prezident Mustafa Akinci zvolený za TDP má zcela odlišný názor na spolupráci v otázce uhlovodíků než jeho kyperský protějšek. Jediné možné řešení sporu o uhlovodíky vidí právě

⁹⁸ „The Turkish vessel “Barbaros” is roaming, no one is reacting and the government thinks it is pursuing a multidimensional policy“, *AKEL*, staženo 4.3.2019, <https://www.akel.org.cy/en/2019/03/02/the-turkish-vessel-barbaros-is-roaming-no-one-is-reacting-and-the-government-thinks-it-is-pursuing-a-multidimensional-policy/#.XJDIZIRKjIU>.

⁹⁹ <https://cyprus-mail.com/2018/04/23/akel-urges-tcs-view-solution-way-gain-gas-wealth/?hilite=%27Andros%27%2C%27Kyprianou%27%2C%27gas%27>.

¹⁰⁰ Nikos Papadopoulos je syn známého kyperského politika, prezidenta KR v letech 2003-2008, Tassose Papadopulose. T. Papadopoulos byl považován za protiturecky orientovaného, v roce 2004 vybízel kyperské Řeky, aby hlasovali v referendu proti Annanově plánu. Viz Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/biography/Tassos-Papadopoulos>.

¹⁰¹ „Papadopoulos presents ‘new’ settlement strategy,“ *Cyprus Mail*, staženo 4.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2017/09/29/presidential-candidate-papadopolos-presents-cyprus-settlement-strategy/>.

¹⁰² „The 3rd Cyprus Energy Symposium Highlighted the Role of Cyprus in the New European Energy Strategy,“ Institut of Energy for South-East Europe, staženo 5.3.2019, <https://www.iene.eu/the-3rd-cyprus-energy-symposium-highlighted-the-role-of-cyprus-in-the-new-european-energy-strategy-p517.html>.

ve spolupráci kyperských Turků a kyperských Řeků v této oblasti, a nejlépe ještě před vyřešením kyperské otázky. Kyperské Turky a Turecko podle prezidenta není možné vyloučit z energetických plánů KR, protože bez nich nelze zajistit mír a stabilitu v regionu. Akinci navrhl KR vytvoření výboru, který by řešil, jak společně provádět průzkum a těžbu přírodních zdrojů. Kyperští Řekové to podle Akinciho odmítli, neboť nechtějí o sdílení uhlovodíků jednat.¹⁰³ Kyperští Řekové si podle Akinciho myslí, že všechno patří jim včetně kyperské EEZ, snaží se rozšířit hranice své suverenity a převzít přírodní zdroje ve východním Středomoří.¹⁰⁴

Protože kyperští Řekové podle Akinciho odmítají spolupracovat s kyperskými Turky v otázce uhlovodíků, kyperští Turci považují průzkumy ložisek KR za jednostranné akce. Naopak společný průzkum STKR s Tureckem obhajují kyperští Turci jako reakci na tyto průzkumy KR. Prezident Akinci na začátku roku 2019 uvedl: „Když můžou kyperští Řekové provádět jednostranný průzkum za pomoci zahraničních firem, mohou to samé dělat kyperští Turci za pomoci Turecka.“¹⁰⁵ Akinci se domnívá, že KR se tím, že uděluje licence zahraničním společnostem (například francouzskému Totalu, italské ENI a či americkému ExxonMobilu) snaží dostat Turecko do konfrontace se státy, odkud tyto společnosti pocházejí.¹⁰⁶ Spolupráci s Tureckem si prezident přeje i v případě budoucí těžby a využití zemního plynu, cesta do Evropy přes Turecko je totiž podle něj pro kyperský zemní plyn nejlevnější, nejjednodušší a nejkratší.¹⁰⁷

Podle prezidenta Akinciho bude domluva obou kyperských entit v otázce uhlovodíků velmi těžká. Aby mohly obě strany nalézt kompromis v tak zásadním problému, musí podle Akinciho kyperští Řekové změnit způsob myšlení. Tato změna myšlení je i jednou z podmínek severokyperského prezidenta k návratu k jednáním o sjednocení ostrova. Akinci se domnívá, že kyperští Řekové musí opustit myšlenku, že existuje pouze jedna komunita, která má nárok na KR, resp. celý ostrov a začít brát kyperské Turky jako rovnocenné partnery. Jako příklad, že kyperští Řekové neakceptují kyperské Turky jako sobě rovné partnery, uvedl Akinci program OSN na výměnu učitelů a studentů. Kyperští studenti a učitelé, na rozdíl od severokyperských kolegů, odmítli navštívit

¹⁰³ „Akinci suggests interim solution could end EEZ standoff – reports“, staženo 5.3.2019, *Cyprus Mail*, <https://cyprus-mail.com/2018/02/18/akinci-suggests-interim-solution-eez-standoff-reports/?hilite=%27akinci%27%2C%27cooperation%27%2C%27gas%27>.

¹⁰⁴ Mustafa Akinci, „Akinci: Greek Cypriots all talk and no action on reunification“ Interview with Sami Zeidan, *Al Jazeera News*, staženo 3.3.2019, <https://www.aljazeera.com/programmes/talktojazeera/2018/03/akinci-greek-cypriots-talk-action-reunification-180329094015316.html>.

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ <https://cyprus-mail.com/2018/02/18/akinci-suggests-interim-solution-eez-standoff-reports/?hilite=%27akinci%27%2C%27cooperation%27%2C%27gas%27>.

¹⁰⁷ <https://www.aljazeera.com/programmes/talktojazeera/2018/03/akinci-greek-cypriots-talk-action-reunification-180329094015316.html>.

severokyperské školy (kyperští Řekové školy totiž považují za nelegální). Mezi další problémy, které podle Akinciho odráží myšlení kyperských Řeků patří například propojení elektrických sítí a propojení mobilních sítí, na kterých se oba prezidenti dohodli v roce 2015.

Podobný postoj v otázce uhlovodíků jako prezident Akinci má i severokyperský premiér, předseda největší strany severokyperské vládní koalice CTP, Tufan Erhürman. Podle Erhürmana neexistuje žádné ospravedlnění pro vyloučení vůle kyperských Turků z vrtných aktivit u kyperského pobřeží. Kyperským Turkům proto nebude podle Erhürmana stačit pouhý podíl na přírodním bohatství, kyperští Turci chtějí být součástí procesu řízení a rozhodování o přírodních zdrojích.¹⁰⁸ Přírodní zdroje, o kterých by rozhodovaly obě strany společně, by se mohly podle premiéra stát silným podnětem k tomu, aby obě strany usilovně pracovaly na vzájemně přijatelném a trvalém řešení. Dohoda ohledně sdílení přírodních zdrojů, která by toto zaručila, by tak podle Erhürmana vedla k vítězství obou stran.¹⁰⁹

Erhürmanův spolustraník a severokyperský ministr energetiky Ozdil Nami souhlasí se spoluprací v otázce uhlovodíků až po vyřešení kyperského problému, tak jak ji navrhuje kyperští Řekové, ovšem s tím, že by plány KR na těžbu měly být do té doby zmrazeny. Pokud by ale těžba zemního plynu přece jen začala před sjednocením Kypru, měly by ji obě entity spravovat společně. Nami si totiž myslí, že je důležité, aby se obě komunity naučily spolupracovat před vyřešením kyperské otázky – dělat už dnes, co by dělaly ve federálním Kypru. Společná správa by měla podle ministra být „od A do Z“, to znamená společně rozhodovat o všem - kdo bude aktivní v EEZ, kdy a jak.¹¹⁰ Nami se také domnívá, že zemní plyn by neměl být důvodem ke konfliktu, ale důvodem k usmíření.¹¹¹ Kyperští Řekové podle něj ale zemní plyn jako příležitost ke smíření nevidí. Schválili sice fond pro budoucí příjmy z uhlovodíků, Nami ale nevěří ve spravedlivé rozdělení příjmů pomocí tohoto fondu. Pro ministra je fond iracionální a nelogický.¹¹² V budoucím využití plynu by Nami, stejně jako prezident Akinci, rád spolupracoval s Tureckem. Turecko podle něj představuje nejjednodušší,

¹⁰⁸ Anadolu Agency, „Turkish Cypriots 'must be part' of drilling decisions: Erhürman,“ *Hurriyet Daily News*, staženo 4.3.2019, <http://www.hurriyetaidailynews.com/turkish-cypriots-must-be-part-of-drilling-decisions-erhurman-127839>.

¹⁰⁹ Both sides welcome preferred parts of UNSG report,“ staženo 4.3.2019, *Cyprus Mail*, <https://cyprus-mail.com/2018/10/16/both-sides-welcome-preferred-parts-of-unsg-report/?hilite=%27Tufan%27%2C%27Erhurman%27%2C%27resources%27>.

¹¹⁰ Nami says co-manage gas plans now or freeze pending Cyprus solution, threatens block 10“ *Cyprus Mail*, staženo 5.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2018/02/25/nami-either-manage-gas-plans-us-now-freeze-pending-cyprus-solution/?hilite=%27Ozdil%27%2C%27Nami%27%2C%27gas%27>.

¹¹¹ „Gas a golden opportunity to work together,“ *Cyprus Mail*, 4.11. 2018, <https://cyprus-mail.com/2018/11/04/gas-a-golden-opportunity-to-work-together/?hilite=%27Ozdil%27%2C%27Nami%27%2C%27gas%27>.

¹¹² „ENERGY: Turkey to start exploring for oil and gas off Cyprus in February,“ *Financial Mirror*, staženo 5.3.2019, <http://www.financialmirror.com/news-details.php?nid=36527>.

nejekonomičtější a nejrychlejší cestu pro přepravu zemního plynu vytěženého ve východním Středomoří.¹¹³

Fondu pro budoucí příjmy z uhlovodíků KR nevěří ani lídr druhé největší severokyperské vládní koaliční strany HP, ministr zahraničí a místopředseda vlády, Kudret Özersay. Özersay, který je bývalý vyjednávač mezi kyperskými stranami, si myslí, že fond nebude sloužit zájmům oběma entit stejně. Podle něj byl zřízen hlavně pro zájmy kyperských Řeků. Özersay proto navrhuje vytvoření mezinárodního fondu, která by byl spravován kooperativně – kyperskými Řeky i kyperskými Turky. Na správě by se mohly podílet i mezinárodní společnosti, které získaly licence od obou komunit.¹¹⁴ Podle ministra by měli kyperští Řekové a kyperští Turci spolupracovat před vyřešením kyperského problému i při průzkumu ložisek. Özersay ale zároveň přiznává, že kyperští Turci nehodlají zastavit společné průzkumy s Tureckem (resp. společností Turkish Petroleum Corporation, která provádí průzkumy jménem STKR).¹¹⁵

Spolupráce v problematice uhlovodíků je podle Özersaye důležitá hlavně z hlediska budoucnosti Kypru a otázky míru v regionu.¹¹⁶ Ministr v lednu v roce 2019 uvedl: „Pokud o spolupráci budeme jednat před řešením kyperského problému, pak se oblast východního Středomoří stane mnohem stabilnějším regionem. Vzhledem k tomu, že rozvoj obchodu a spolupráce mezi všemi aktéry v tomto regionu vytvoří vzájemnou závislost, nikdo pak nebude schopen převzít riziko možnosti konfliktu.“¹¹⁷ Spolupráce a vzájemná závislost jsou podle něj nezbytné pro mír v regionu. Podle Özersaye se lze poučit i z historie. V roce 1952 bylo založeno Evropské společenství uhlí a oceli, což neutralizovalo konkurenci nad přírodními zdroji a pomohlo tak eliminovat možnost války mezi Německem a Francií.¹¹⁸

Myšlenku, že uhlovodíky nalezené v okolí Kypru patří oběma stranám stejně, podporuje i Erhürmanův předchůdce, bývalý ministr zahraničí a nynější předseda strany UPB Hüseyin

¹¹³ <http://www.financialmirror.com/news-details.php?nid=36527>.

¹¹⁴ „Call from Özersay to International Community: ‘Take action on the issue of natural gas’“, Ministerstvo zahraničních věcí Severokyperské turecké republiky, staženo 6.3.2019, <https://mfa.gov.ct.tr/call-from-ozersay-to-international-community-take-action-on-the-issue-of-natural-gas/>.

¹¹⁵ „Özersay spoke to Deutsche Welle: ‘We are determining the point of drilling.’“, Ministerstvo zahraničních věcí Severokyperské turecké republiky, staženo 4.3.2019, <https://mfa.gov.ct.tr/ozersay-spoke-to-deutsche-welle-we-are-determining-the-point-of-drilling/>.

¹¹⁶ <https://mfa.gov.ct.tr/call-from-ozersay-to-international-community-take-action-on-the-issue-of-natural-gas/>.

¹¹⁷ <https://mfa.gov.ct.tr/ozersay-spoke-to-deutsche-welle-we-are-determining-the-point-of-drilling/>.

¹¹⁸ Ayla Gürel, Harry Tzimitras a Hubert Faustmann, eds. *East Mediterranean Hydrocarbons Geopolitical Perspectives, Markets, and Regional Cooperation* (Oslo: Peace Research Institute Oslo, 2014), 94, staženo 9.9.2018, https://files.prio.org/publication_files/cyprus/3-2014%20East%20Mediterranean%20Hydrocarbons.pdf.

Özgürgün.¹¹⁹ Kyperští Turci se podle lídra nejsilnější opoziční strany nevzdají svých práv na přírodní bohatství.¹²⁰ Özgürgün varoval kyperské Řeky, že pokud budou v oblasti uhlovodíků nadále vyvíjet úsilí a budou vytvářet energetické plány bez účasti kyperských Turků, může dojít brzy ke konfliktu. Podle severokyperského expremiéra je nutné, aby kyperskořecká strana přijala konkrétní opatření a začala spolupracovat se STKR. Zemní plyn by se pak podle něj mohl stát katalyzátorem míru.¹²¹

Z kapitoly vyplývá, že na severokyperské politické scéně existuje silná vůle ke spolupráci v otázce uhlovodíků včetně těžby zemního plynu před vyřešením kyperské otázky. A to jak u prezidenta, vládních stran, tak u opozice. Severokyperští politici si představují tuto spolupráci jako společné řízení a společné rozhodování o všem, příp. vytvoření jednotné výlučné ekonomické zóny obou celků. Kyperští politici ale mají zcela opačný názor, spolupráci v otázce uhlovodíků před vyřešením kyperské otázky odmítají. Shodně se na tom prezident, jeho vládní strana i opozice. Kyperští politici proto nejsou a zřejmě do budoucna ani nebudou ochotní o této spolupráci jednat, otázka uhlovodíků před sjednocením ostrova je pro ně záležitostí pouze KR. Politici KR se zároveň snaží ujistit kyperské Turky, že jejich práva na část přírodního bohatství budou zajištěna.

Spolupráci v oblasti uhlovodíků si kyperští politici nespojují s mírovým procesem, ani v ní nevidí řešení sporu o uhlovodíky, na rozdíl od kyperských Turků, podle kterých by se spolupráce v otázce uhlovodíků mohla stát katalyzátorem míru. Co se týká účasti Řecka a Turecka v energetických plánech, KR počítá s účastí Řecka v projektu EastMed a někteří kyperští politici souhlasí s budoucími energetickými obchody s Tureckem v případě sjednocení ostrova. V současnosti by ale Turecko do otázky kyperských uhlovodíků vůbec nezapojili. Severokyperští politici se naopak netají tím, že spolupráce s Tureckem v jejich EEZ bude pokračovat a přejí si s Tureckem spolupracovat i v případě budoucí těžby.

¹¹⁹ Hüseyin Özgürgün je zastánce stávajícího garančního systému. Odchod tureckých vojáků z území STKR by podle něj znamenal jistý konflikt.

¹²⁰ <https://cyprus-mail.com/2017/06/19/withdrawal-turkish-troops-will-cause-conflict-says-ozgurgun/>.

¹²¹ „Party leaders on both sides express support for federal solution,“ *Cyprus Mail*, staženo 6.3.2019, <https://cyprus-mail.com/2019/02/13/party-leaders-on-both-sides-express-support-for-federal-solution/?hilite=%27Cemal%27%2C%27%C3%96zyi%C4%9Fit%27>.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala spoluprací Kyperské republiky a Severokyperské turecké republiky při těžbě zemního plynu nalezeného u jižního pobřeží Kypru a vlivem této spolupráce na proces sjednocení ostrova. V části věnované historii kyperské otázky se práce snažila ukázat, že vývoj obou komunit po rozdělení ostrova probíhal odděleně a odlišně, což zapříčinilo současnou nízkou úroveň jejich všeobecné spolupráce. Z tohoto důvodu se nynější prezidenté Nikos Anastasiadis a Mustafa Akinci, oba zastánci sjednocení Kypru, snaží o zlepšení spolupráce v mnoha oblastech. Ačkoliv existují pozitivní případy, kde se spolupráce daří, například propojení mobilních sítí či propojení elektrických sítí obou komunit, těžba zemního plynu sem nepatří. Zemní plyn se totiž nalézá ve výlučné ekonomické zóně (EEZ) Kyperské republiky a ta považuje těžbu plynu za její vlastní záležitost. Představitelé Turecka a Severokyperské turecké republiky zase tvrdí, že kyperští Turci mají na zemní plyn stejné právo jako kyperští Řekové.

Hlavní výzkumnou otázkou práce bylo, zda je spolupráce Kyperské republiky a Severokyperské turecké republiky při těžbě zemního plynu možná a zda může přispět v procesu směřujícím ke sjednocení Kypru. Práce vycházela z teorie, že mezinárodní spolupráce je determinována domácí politikou. Proto se práce snažila nalézt odpověď na výzkumnou otázku prostřednictvím analýzy veřejných projevů domácích politiků ovlivňujících mezinárodní spolupráci. Tímto výzkumem práce došla k závěru, že spolupráce mezi oběma kyperskými komunitami v otázce uhlovodíků včetně těžby zemního plynu je možná, ale až po vyřešení kyperské otázky nebo v případě, že by kyperští politici změnili názor. Druhá možnost je však dost nepravděpodobná, tudíž ani spolupráce obou komunit před vyřešením kyperského problému není moc pravděpodobná.

Společné těžbě ale nebrání jen postoj kyperskořecké strany, která není ochotná spolupracovat ani jednat o spolupráci. Celou situaci zhoršuje i Turecko, které odmítá stáhnout své vojáky ze severní části ostrova a vede spor s Kyperskou republikou o její EEZ u jižního pobřeží Kypru. Svůj podíl viny na neexistující spolupráci při těžbě zemního plynu mají i Kyperští Turci. Ti odmítají průzkumy a těžbu ložisek v moři bez účasti Turecka i zrušení tureckých bezpečnostních záruk v jejich republice. Turecko a Severokyperská turecká republika také nechtějí uznat kyperskou EEZ.

Závěr, že spolupráce v otázce těžby mezi kyperskými komunitami před sjednocením Kypru je nepravděpodobná, ale ne nemožná, dokazuje i skutečnost, že kdyby se komunity nedohodly na spolupráci při těžbě prostřednictvím vzájemných jednání, existuje možnost, že se kyperští Turci

vrátí do vlády Kyperské republiky a budou spolupracovat s kyperskořečskou komunitou. To by ovšem znamenalo, že ačkoliv by spolupráce byla navázána, nemohla by podpořit mírový proces (případně až v budoucnu), jak předpokládá druhá část hypotézy. Aby mohla spolupráce podpořit dialog a mírový proces, musela by být navázána již před sjednocením ostrova. A pokud by byla před sjednocením navázána, mohla by se stát například tzv. opatřením na budování důvěry, nástrojem, který podle OSN podporuje dialog a vytváří lepší podmínky pro úspěšná mírová jednání. Lze se domnívat, že by takové opatření mohlo fungovat, protože na Kypru už několik opatření tohoto druhu úspěšně funguje.

Kyperští politici spolupráci při těžbě zemního plynu s mírovým procesem nespojují, což je další důkaz toho, že s ní před vyřešením kyperské otázky nepočítají. Pro severokyperské politiky je spolupráce při těžbě zemního plynu přesným opakem. Nejen že si společnou těžbu velice přejí, jsou také přesvědčeni, že společná těžba by mohla být katalyzátorem kyperského mírového procesu. Proto se tato otázka stala součástí vyjednávání o sjednocení Kypru, jak dokazuje část práce věnovaná vývoji mírových jednání. Kyperští Turci chtěli, aby se otázka uhlovodíků stala i součástí rozhovorů o sjednocení ostrova, to ale kyperští Řekové odmítli. A tak ani poslední rozhovory o sjednocení ostrova v Crans Montaně, které byly zatím nejbližší vyřešení kyperského problému, posun v otázce uhlovodíků nepřinesly. Gutteresův rámec z Crans Montany řeší většinu sporných oblastí, jako například majetkové nároky původních obyvatel, či politickou rovnoprávnost. Oproti tomu otázku uhlovodíků ale nechává otevřenou, čímž se spor o uhlovodíky stále komplikuje.

Z analýzy hledisek těžby vyplývá, že Kyperská republika má ve sporu o její EEZ (vymezenou podle dohody UNCLOS) podporu mezinárodního společenství. Společenství nechává rozhodnutí o spolupráci při těžbě na ní. Přesto však některé ze států, které Kyperskou republiku výslovně podpořily, jí zároveň doporučily, aby spolupracovala při těžbě se severokyperskou stranou. Tyto státy, mezi nimi například USA, si přejí, aby se otázka uhlovodíků co nejrychleji vyřešila a kyperský plyn se začal těžit. Ten totiž může nejen snížit energetickou závislost Evropy na Rusku, či vést bezpečně izraelský plyn do Evropy, ale i zlepšit vztahy Kyperské republiky s některými státy. Spojené státy proto v současnosti pomáhají Kyperské republice s průzkumy ložisek v její EEZ a uvažují o zrušení zbrojního embarga uvaleného na Kyperskou republiku před více než třiceti lety, což naznačuje jejich záměr učinit z Kypru energetického i bezpečnostního lídra ve východním Středomoří.

Ze závěrů této práce je zřejmé, že spor o uhlovodíky vnesl do mírového procesu na Kypru nový impuls. Bude záležet na kyperských a severokyperských politicích, jestli to bude impuls pozitivní, nebo ne. Z tohoto důvodu bude velmi zajímavé sledovat otázku těžby zemního plynu na Kypru i v budoucnu. V této souvislosti lze nalézt spoustu otázek, které by se mohly stát návrhy pro další výzkum: Pokud Turecko změní postoj v zahraniční politice na Kypru, může se stát energetickým partnerem Kyperské republiky? Jakým směrem se posune spor o uhlovodíky v případě nálezů uhlovodíků v EEZ Severokyperské turecké republiky a jaká bude reakce Kyperské republiky? Mohl by propuknout mezinárodní konflikt v případě nálezů uhlovodíků v kyperské EEZ, která se překrývá s tureckým kontinentálním šelfem? Co udělají USA pro to, aby měl Kypr vedoucí postavení v bezpečnostní a energetické oblasti ve východním Středomoří? Jak by fungovala spolupráce v otázce uhlovodíků ve sjednoceném Kypru? Nejzajímavější otázkou související s kyperským problémem podle autorky práce bude budoucí uspořádání Kypru, i vzhledem k současné debatě o selhání modelu bizonální a bikomunální federace na obou kyperských stranách.

Summary

This bachelor thesis examined the cooperation of the Republic of Cyprus and the Turkish Republic of Northern Cyprus in the extraction of natural gas found near the southern coast of Cyprus and the influence of this cooperation on the process of the reunification of the island. The thesis aimed to find out whether the cooperation between the two entities in the extraction of gas is possible and whether it can contribute to the peace talks. This thesis was based on the assumption that international cooperation is to a great extent determined by the domestic policy. Secondly, its main hypothesis was that the cooperation between the Greek Cypriots and the Turkish Cypriots is possible and can create a solid basis for further negotiations between the communities. Therefore, the thesis sought to answer the research questions by, first, assessing various perspectives of the cooperation and, second, by analyzing public speeches of domestic politicians influencing international cooperation

With this research, the analysis has shown that the cooperation between the two Cypriot communities on hydrocarbons, including gas extraction, is possible. However, the second option is quite unlikely, so the cooperation of both communities before resolving the Cyprus problem is not very likely. The perspective of co-mining is hindered by the position of Greek Cypriots, which is unwilling to cooperate or negotiate cooperation. The situation is exacerbated by Turkey who refuses to withdraw its troops from the northern part of the island and is in dispute with the Republic of Cyprus over the delimitation of the exclusive economic zone near the southern coast of Cyprus. The Turkish Cypriots also share guilt regarding the fact that there is no cooperation yet. Turkish Cypriots reject future explorations and exploitation of deposits in the sea without the participation of Turkey and they refuse to give up Turkish security guarantees in their country. Turkey and the Turkish Republic of Northern Cyprus also do not want to recognize the Cypriot exclusive economic zone.

On the other hand, the Republic of Cyprus has full support of the international community in the dispute over its exclusive economic zone as it is defined by United Nations Convention on the Law of the Sea. The international community leaves the decision on the Republic of Cyprus whether it wants to cooperate on the mining with the Northern Cyprus. However, some of these states, among them the US, explicitly recommended such cooperation. These states suggest that the issue of hydrocarbons is resolved as quickly as possible and Cypriot gas starts to be mined. The reason is that the Cypriot gas can reduce Europe's energy dependency on Russia and also improve the

Republic of Cyprus's relations with some states, for example the US.

Seznam zkratk politických stran

Kyperská republika

DISY	Demokratické shromáždění (<i>Dimokratikós Sinagermós</i>)
AKEL	Pokroková strana pracujícího lidu (<i>Anorthotikó Kómma Ergazómenou Laouí</i>)
DIKO	Demokratická strana (<i>Dimokratikó Kómma</i>)
EDEK	Hnutí pro sociální demokracii (<i>Kinima Sosialdimokraton</i>)

Severokyperská turecká republika

UBP	Strana národní jednoty (<i>Ulusal Birlik Partisi</i>)
CTP	Republikánská turecká strana (<i>Cumhuriyetçi Türk Partisi</i>)
HP	Lidová strana (<i>Halkın Partisi</i>)
TDP	Komunální demokratická strana (<i>Toplumcu Demokrasi Partisi</i>)
DP	Demokratická strana (<i>Demokrat Parti</i>)

Použitá literatura

Primární zdroje

AKEL. „The geopolitical landscape in the Eastern Mediterranean and the Cyprus problem“. Staženo 4.3.2019. <https://www.akel.org.cy/en/2018/11/23/the-geopolitical-landscape-in-the-eastern-mediterranean-and-the-cyprus-problem/#.XLR7CFQzbIX>.

AKEL. „The Turkish vessel “Barbaros” is roaming, no one is reacting and the government thinks it is pursuing a multidimensional policy“. Staženo 4.3.2019. <https://www.akel.org.cy/en/2019/03/02/the-turkish-vessel-barbaros-is-roaming-no-one-is-reacting-and-the-government-thinks-it-is-pursuing-a-multidimensional-policy/#.XJDIZIRKjIU>.

Evropská komise. „EastMed Pipeline Project – Development Phase“. Staženo 28.12.2018. <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility/cef-energy/7.3.1-0023-cyel-s-m-17>.

Ministerstvo energie, obchodu a průmyslu Kyperské republiky. „LNG Terminal“. Staženo 27.12.2018. http://www.mcit.gov.cy/mcit/hydrocarbon.nsf/page19_en/page19_en?OpenDocument.

Ministerstvo energie, obchodu a průmyslu Kyperské republiky. „Master Plan for the Vasilikos Area“. Staženo 27.12.2018. http://www.mcit.gov.cy/mcit/hydrocarbon.nsf/page20_en/page20_en?OpenDocument.

Ministerstvo energie, obchodu a průmyslu Kyperské republiky. „Mission“. Staženo 3.12.2018. http://www.mcit.gov.cy/mcit/hydrocarbon.nsf/page03_en/page03_en.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Mezinárodněprávní odbor. *Úmluva OSN o mořském právu, sjednaná v Montego Bay dne 10. prosince 1982*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 1995.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Velvyslanectví v Káhiře. „Egypt a Kypr podepsaly dohodu o vybudování podmořského plynového potrubí“. Staženo 6.11.2018. https://www.mzv.cz/cairo/cz/obchod_a_ekonomika/aktuality/egypt_a_kypr_podepsaly_dohodu_o_h_tml.

Ministerstvo zahraničních věcí Kyperské republiky. „Exclusive Economic Zone and Continental Shelf“. Staženo 17.10.2018. http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.nsf/mfa86_en/mfa86_en?OpenDocument.

Ministerstvo zahraničních věcí Severokyperské turecké republiky. „Call from Özersay to International Community: ‘Take action on the issue of natural gas’“. Staženo 6.3.2019. <https://mfa.gov.ct.tr/call-from-ozersay-to-international-community-take-action-on-the-issue-of-natural-gas/>.

Ministerstvo zahraničních věcí Severokyperské turecké republiky. „Özersay spoke to Deutsche Welle: ‘We are determining the point of drilling’“. Staženo 4.3.2019. <https://mfa.gov.ct.tr/ozersay-spoke-to-deutsche-welle-we-are-determining-the-point-of-drilling/>.

Ministerstvo zahraničních věcí Turecka. „Cyprus“. Staženo 7.3.2019. <http://www.mfa.gov.tr/the-cyprus-issue-overview.en.mfa>.

Organizace spojených národů. „11 February 2014 Joint Declaration on Cyprus“. Staženo 3.9.2018. <http://www.uncyprustalks.org/11-february-2014-joint-declaration-on-cyprus/>.

Organizace spojených národů. *From Conflict to Peacebuilding The Role of Natural Resources and the Environment*. New York: United Nations Department of Political Affairs and United Nations Environment Programme, 2009. Staženo 10.9.2018. https://postconflict.unep.ch/publications/pcdmb_policy_01.pdf.

Organizace spojených národů. *Natural Resources and Conflict: A Guide for Mediation Practitioners*. New York: United Nations Department of Political Affairs and United Nations Environment Programme, 2015. Staženo 10.9.2018. <https://www.unenvironment.org/resources/report/natural-resources-and-conflict-guide-mediation-practitioners>.

Organizace spojených národů. „Report of the Secretary-General on his mission of good offices in Cyprus“. Staženo 10.9.2018. <http://www.uncyprustalks.org/wp-content/uploads/2017/10/2017-09-28-SG-GO-Report-S-2017-814.pdf>.

Organizace spojených národů. „Secretary-General António Guterres returns to Crans-Montana for the Conference on Cyprus“. Staženo 9.9.2018. <http://www.uncyprustalks.org/secretary-general-antonio-guterres-returns-to-crans-montana-for-the-conference-on-cyprus/>.

Organizace spojených národů. „Treaty of guarantee“. Staženo 13.9.2018. <https://peacemaker.un.org/cyprus-greece-turkey-guarantee60>.

Organizace spojených národů. „UN Cyprus Talks“. Staženo 3.9.2018. <http://www.uncyprustalks.org/sample-page/>.

Organizace spojených národů. „United Nations Convention on the Law of the Sea“. Staženo 12.9.2018. http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf.

Mírové síly OSN na Kypru. „About UNFICYP“. Staženo 5.9.2018. <https://unficyp.unmissions.org/about>.

Rada bezpečnosti OSN. „Progress towards a settlement in Cyprus“. Staženo 6.11.2018. <http://www.uncyprustalks.org/wp-content/uploads/2018/07/2018-06-14-SG-GO-Report-S-2018-610.pdf>.

Tisková a informační kancelář vlády Kyperské republiky. *Cyprus and Federation*. Cyprus Government Printing Office, 2010. Staženo 3.3.2018. [http://www.mfa.gov.cy/mfa/highcom/highcom_newdelhi.nsf/all/3AF861EE6C2042E0C2257A4D0037CD2B/\\$file/CYPRUS%20AND%20FEDERATION.pdf?openelement](http://www.mfa.gov.cy/mfa/highcom/highcom_newdelhi.nsf/all/3AF861EE6C2042E0C2257A4D0037CD2B/$file/CYPRUS%20AND%20FEDERATION.pdf?openelement).

Tisková a informační kancelář vlády Kyperské republiky. „Written statement by the President of the Republic, Mr Nicos Anastasiades, on the exploration and exploitation of natural resources of the Republic of Cyprus“. Staženo 3.3.2019. <https://www.pio.gov.cy/en/press-releases-article.html?id=369#flat>.

Tisková kancelář vicepremiéra a ministra zahraničí Severokyperské turecké republiky. „Greek Cypriot political parties are divided into two about federal solution“. Staženo 19.1.2019. <https://mfa.gov.ct.tr/greek-cypriot-political-parties-are-divided-into-two-about-federal-solution/>.

Turkish republic of Northern Cyprus Maritime Jurisdiction Areas Law, No. 63/2005.

Sekundární zdroje

Confidence building is an essential component for a lasting and peaceful solution to the Nagorno-Karabakh conflict. London: LINKS (Dialogue, Analysis and Research), 2018.

http://commonsplace.eu/uploads/CBMs_report_131218_f.pdf. Staženo 2.3.2019.

Hafner, Manfred a Tagliapietra, Simone. *The European Gas Markets: Challenges and Opportunities*. Cham: Palgrave Macmillan, 2017.

Jensehaugen, Helge. „The Northern Cypriot Dream –Turkish Immigration 1974–1980“. *Cyprus Review* 26 (2014): 57-83. Staženo 4.9.2018. [http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail?](http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=128cb092-bc93-4894-a23dc8cbf3cde5%40sessionmgr4009&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHVpZCxlcmwmbGFuZzljcyZzaXRIPWVob3N0LWxpdmU%3d#AN=1510490&db=eoh)

[vid=0&sid=128cb092-bc93-4894-](http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=128cb092-bc93-4894-a23dc8cbf3cde5%40sessionmgr4009&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHVpZCxlcmwmbGFuZzljcyZzaXRIPWVob3N0LWxpdmU%3d#AN=1510490&db=eoh)

[a23dc8cbf3cde5%40sessionmgr4009&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHVpZCxlcmwmbGFuZzljcyZzaXRIPWVob3N0LWxpdmU%3d#AN=1510490&db=eoh](http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=128cb092-bc93-4894-a23dc8cbf3cde5%40sessionmgr4009&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHVpZCxlcmwmbGFuZzljcyZzaXRIPWVob3N0LWxpdmU%3d#AN=1510490&db=eoh).

Kaufmann, Chaim. „An Assessment of the Partition of Cyprus“. *International Studies Perspectives* 8 (2007): 206-223. Staženo 15.9.2018. [https://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?](https://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=947bc246-aca2-4a73-a78f-200f7061879c%40sessionmgr120)

[vid=2&sid=947bc246-aca2-4a73-a78f-200f7061879c%40sessionmgr120](https://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=947bc246-aca2-4a73-a78f-200f7061879c%40sessionmgr120).

Kořan, Michal a kol., *Česká zahraniční politika v roce 2007: Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008.

Morelli, Vincent. *Cyprus: Reunification Proving Elusive*. Congressional Research Service, 2014.

Prorok, Vladimír a Lisa, Aleš. *Teorie a praxe řešení politických konfliktů*. Praha: Grada, 2011.

Şahin, Yeliz. *Reuniting Cyprus: New dynamics & implications for Turkey-EU relations*. Istanbul: Economic Development Foundation, 2016. Staženo 4.11.2018.

<https://www.ikv.org.tr/images/files/Reuniting%20Cyprus.pdf>.

Sampson, Michael, Dai, Xinyuan a Snidal, Duncan. „International Cooperation Theory and International Institutions“. *International Studies Association and Oxford University Press* (2010).

Staženo 8.4.2019.

<http://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-93>.

Štěpánek, Petr. „Zpátky na start“. *Mezinárodní politika* 4 (2012). Staženo 9.9.2018.

<https://www.iir.cz/article/severni-kypr-zpatky-na-start>.

Tocci, Nathalie. *The EU and Conflict Resolution: Promoting Peace in the Backyard*. Abingdon: Routledge, 2007.

Tzimitras, Harry, Gurel, Ayla a Mullen, Fiona. *The Cyprus Hydrocarbons Issue. Context, Positions and Future Scenarios*. Oslo: Peace Research Institute Oslo, 2013. Staženo 15.9.2018.

<https://sapienaeconomics.com/wp-content/uploads/2014/02/The-Cyprus-hydrocarbons-issue-ENG-WEB.pdf>.

Tzimitras, Harry, Gurel, Ayla a Faustmann, Hubert. *East Mediterranean Hydrocarbons Geopolitical Perspectives, Markets, and Regional Cooperation*. Oslo: Peace Research Institute Oslo, 2014. Staženo 9.9.2018. https://files.prio.org/publication_files/cyprus/3-2014%20East%20Mediterranean%20Hydrocarbons.pdf.

Waisová, Šárka. „Teorie mezinárodních režimů“. *Mezinárodní vztahy* 2 (2002): 49-66. Staženo 4.3.2019. <https://mv.iir.cz/issue/view/7> .

Westphal, Kirsten a Jalilvand, David Ramin. *The Political and Economic Challenges of Energy in the Middle East and North Africa*. London: Routledge, 2017.

Tisk:

Al Jazeera News. „Akinci: Greek Cypriots all talk and no action on reunification“. Staženo 3.3.2019. <https://www.aljazeera.com/programmes/talktojazeera/2018/03/akinci-greek-cypriots-talk-action-reunification-180329094015316.html>.

Al Jazeera News. „Nicos Anastasiades: Cyprus, Turkey and the gas standoff“. Staženo 3.3.2019. <https://www.aljazeera.com/programmes/talktojazeera/2018/03/nicos-anastasiades-cyprus-turkey-gas-standoff-180316093537586.html>.

Anadolu Agency. Tugcenur Yilmaz, „New ideas needed to solve Cyprus dispute“. Staženo 20.1.2019. <https://www.aa.com.tr/en/europe/new-ideas-needed-to-solve-cyprus-dispute/1435107>.

Anadolu Agency. „Turkish Cypriots 'must be part' of drilling decisions: Erhurman“. Staženo 4.3.2019. <http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-cypriots-must-be-part-of-drilling-decisions-erhurman-127839>.

Cyprus Dialog Forum. „Cyprus Dialogue Forum Overview“. Staženo 6.9.2018. <https://www.cydialogue.org/index.php/2017-04-19-08-12-16/overview>.

Cyprus Mail. „Akel urges TCs to view solution as the way to gain gas wealth“. Staženo 3.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2018/04/23/akel-urges-tcs-view-solution-way-gain-gas-wealth/?hilite=%27Andros%27%2C%27Kyprianou%27%2C%27gas%27>.

Cyprus Mail. „Akinci suggests interim solution could end EEZ standoff – reports“. Staženo 5.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2018/02/18/akinci-suggests-interm-solution-eez-standoff-reports/?hilite=%27akinci%27%2C%27cooperation%27%2C%27gas%27>.

Cyprus Mail. „Both sides welcome preferred parts of UNSG report“. Staženo 4.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2018/10/16/both-sides-welcome-preferred-parts-of-unsg-report/?hilite=%27Tufan%27%2C%27Erhurman%27%2C%27resources%27>.

Cyprus Mail. „Cavusoglu: zero guarantees and troops is a pipe dream“. Staženo 21.1.2019. <https://cyprus-mail.com/2018/12/18/cavusoglu-zero-guarantees-and-troops-is-a-pipe-dream/>.

Cyprus Mail. „CBMs improve daily lives, but talks the ‘main issue’“. Staženo 16.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2019/02/27/cbms-will-improve-daily-lives-but-main-issue-remains-talks/>.

Cyprus Mail. „Confidence building measures agreed“. Staženo 3.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2019/02/26/leaders-agree-to-connect-mobile-phones-exchange-cultural-works/>.

Cyprus Mail. „Cyprus’ gas should be marketed through Turkey, Cavusoglu says“. Staženo 20.2.2019. <https://cyprus-mail.com/2019/01/10/cyprus-gas-should-be-marketed-through-turkey-cavusoglu-says/>.

Cyprus Mail. „Details of the framework paper issued by UN secretary-general“. Staženo 10.9.2018. <https://cyprus-mail.com/2017/07/05/details-framework-paper-issued-un-secretary-general/>.

Cyprus Mail. „ENI drillship at standstill, north says will not accept activities in Block 3 (Update 2)“. Staženo 3.10.2018. <https://cyprus-mail.com/2018/02/10/kasoulides-turkish-interference-expected-increase-cyprus-eez/>.

Cyprus Mail. „Esra Aygin,,Akinci: A lone fighter who won't give up“. Staženo 2.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2019/02/03/akinci-a-lone-fighter-who-wont-give-up/?hilite=%27erdogan%27%2C%27akinci%27>.

Cyprus Mail. „Evie Andreou, „Cavusoglu: guarantees needed now ‘more than ever’“. Staženo 25.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2019/03/21/cavusoglu-guarantees-needed-now-more-than-ever/>.

Cyprus Mail. „‘Ever-closer’ to lifting Cyprus arms embargo, says US Senator“. Staženo 7.4.2019. <https://cyprus-mail.com/2019/03/27/ever-closer-to-lifting-cyprus-arms-embargo-says-us-senator/>.

Cyprus Mail. „Gas a golden opportunity to work together“. Staženo 5.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2018/11/04/gas-a-golden-opportunity-to-work-together/?hilite=%27Ozdil%27%2C%27Nami%27%2C%27gas%27>.

Cyprus Mail. „Gas issue threatens talks, Akinci warns (Updated)“. Staženo 3.3.2018. *Cyprus Mail*, <http://cyprus-mail.com/2017/04/11/anastasiades-hopes-progress-next-four-meetings/>.

Cyprus Mail. „Lakkotrypis says Cyprus's hydrocarbon planning to continue“. Staženo 3.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2018/02/26/lakkotrypis-says-cypruss-hydrocarbon-planning-continue/>.

Cyprus Mail. „Nami says co-manage gas plans now or freeze pending Cyprus solution, threatens block 10“. Staženo 5.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2018/02/25/nami-either-manage-gas-plans-us-now-freeze-pending-cyprus-solution/?hilite=%27Ozdil%27%2C%27Nami%27%2C%27gas%27>.

Cyprus Mail. „‘Other countries cannot extract gas in Turkish and northern Cyprus waters’ Erdogan says“. Staženo 3.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2018/11/04/other-countries-cannot-extract-gas-in->

turkish-and-northern-cyprus-waters-erdogan-says/?hilite=%27Christodoulides%27%2C%27nicos%27%2C%27gas%27%2C%27cooperation%27.

Cyprus Mail. „Papadopoulos presents ‘new’ settlement strategy“. Staženo 4.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2017/09/29/presidential-candidate-papadopolos-presents-cyprus-settlement-strategy/>.

Cyprus Mail. „Parliament approves national investment fund“. Staženo 8.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2019/03/01/parliament-approves-national-investment-fund/>.

Cyprus Mail. „Parties seek plan to de-link gas and Cyprob talk“. Staženo 3.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2014/11/18/parties-seek-plan-to-de-link-gas-and-cyprob-talks/>.

Cyprus Mail. „Party leaders on both sides express support for federal solution“. Staženo 6.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2019/02/13/party-leaders-on-both-sides-express-support-for-federal-solution/?hilite=%27Cemal%27%2C%27%C3%96zyi%27%27%27%C4%9Fit%27>.

Cyprus Mail. „The Peace Plans: 2004 Annan Plan“. Staženo 10.10.2018. <https://cyprus-mail.com/2016/12/29/peace-plans-2004-annan-plan/>.

Cyprus Mail. „The US recognises Cyprus’ right to develop EEZ resources“. Staženo 7.4.2019. <https://cyprus-mail.com/2018/03/08/us-recognises-cyprus-right-develop-eez-resources/>.

Cyprus Mail. „Turkey and the Law of the Sea: some facts“. Staženo 18.12.2018. <https://cyprus-mail.com/2018/02/11/turkey-law-sea-facts/>.

Cyprus Mail. „Turkey pushing ahead with hydrocarbons exploration around Cyprus“. Staženo 7.4.2019. <https://cyprus-mail.com/2019/02/02/turkey-pushing-ahead-with-hydrocarbons-exploration-around-cyprus/>.

Cyprus Mail. „Withdrawal of Turkish troops will cause conflict, says Ozgurgun“. Staženo 3.3.2019. <https://cyprus-mail.com/2017/06/19/withdrawal-turkish-troops-will-cause-conflict-says-ozgurgun/>.

Daily Sabah. „Turkey's second drillship Yavuz to begin hydrocarbon exploration in Mediterranean region“. Staženo 26.3.2019. <https://www.dailysabah.com/energy/2019/03/04/turkeys-second-drillship-yavuz-to-begin-hydrocarbon-exploration-in-mediterranean-region>.

Ekathimerini. „Erdogan points fingers at Greek Cypriots“. Staženo 20.12.2018.
<http://www.ekathimerini.com/230603/article/ekathimerini/news/erdogan-points-fingers-at-greek-cypriots>.

ExxonMobil. „ExxonMobil Makes Natural Gas Discovery Offshore Cyprus“. Staženo 2.3.2019.
<https://news.exxonmobil.com/press-release/exxonmobil-makes-natural-gas-discovery-offshore-cyprus>.

Facebooková stránka deníku Cyprus Mail. Staženo 6. 4. 2019.
https://www.facebook.com/pg/CyprusMail/about/?ref=page_internal.

Financial Mirror. „ENERGY: Turkey to start exploring for oil and gas off Cyprus in February“. Staženo 5.3.2019. <http://www.financialmirror.com/news-details.php?nid=36527>.

HRI Project. „Cyprus PIO: Turkish Cypriot and Turkish Media Review“. Staženo 15.3.2019.
<http://www.hri.org/news/cyprus/tcpr/2019/19-02-28.tcpr.html>.

In-Cyprus. „Mogherini reiterates EU’s full support to Cyprus on EEZ“. Staženo 21.1.2019.
<https://in-cyprus.com/mogherini-reiterates-eus-full-support-to-cyprus-on-eez/>.

Institut of Energy for South-East Europe. „The 3rd Cyprus Energy Symposium Highlighted the Role of Cyprus in the New European Energy Strategy“. Staženo 5.3.2019. <https://www.iene.eu/the-3rd-cyprus-energy-symposium-highlighted-the-role-of-cyprus-in-the-new-european-energy-strategy-p517.html>.

Maritime Cyprus. „Turkey False claims on Cyprus exclusive economic zone (EEZ)“. Staženo 3.10.2018. <https://maritimecyprus.com/2017/07/25/turkey-false-claims-on-cyprus-exclusive-economic-zone-eez/>.

Offshore Technology. „Aphrodite Gas Field“. Staženo 27.11. 2018. <https://www.offshore-technology.com/projects/aphrodite-gas-field/>.

Reuters. „Cyprus parliamentary vote puts far-right in parliament“. Staženo 20.1.2019.
<https://www.reuters.com/article/us-cyprus-election/cyprus-parliamentary-vote-puts-far-right-in->

parliament-idUSKCN0YD0R4.

Reuters. „Cyprus says Turkish vessel encroaching on its offshore gas areas“. Staženo 5.11.2018.
<https://www.reuters.com/article/cyprus-turkey-gas-idUSL6N0SF32C20141020>.

Security Council Report. „Special Research Report No. 3: Cyprus: New Hope after 45 Years on the Security Council Agenda“. Staženo 8.10.2018.
<https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Research%20Report%20Cyprus%204%20Sep%2008.pdf>.

The National Herald. „Turkish-Cypriot Self-Declared Premier Blames Cypriots for Unity Failures“. Staženo 12.3.2019. <https://www.thenationalherald.com/234231/turkish-cypriot-self-declared-premier-blames-cypriots-for-unity-failures/>.

TEZE bakalářské práce
Jméno: Pavčina Lukešová
E-mail: sokoto@seznam.cz
Semestr: LS
Akademický rok: 2017/2018
Název práce: Otázka spolupráce mezi Kyperskou republikou a Severokyperskou tureckou republikou v oblasti těžby zemního plynu
Předpokládaný termín ukončení (semestr, školní rok): LS, 2018/2019
Vedoucí bakalářského semináře: doc. Jiří Vykoukal
Vedoucí práce: Mgr. Nikola Karasová
V čem se oproti původnímu zadání změnil cíl práce? Cílem práce je odpovědět na otázku, zda může případná spolupráce Kyperské republiky a Severokyperské turecké republiky při těžbě zemního plynu podpořit jejich vzájemný dialog a přispět v procesu směřujícím ke sjednocení Kypru. Práce se dále zabývá otázkou reálných možností takové spolupráce a její výhodnosti z hlediska řady faktorů. Činí tak na základě analýzy okolností těžby zemního plynu z hlediska geografického, geologického, ekonomického, mezinárodněprávního, politického a geopolitického a na základě analýzy postojů vrcholných politických představitelů Kyperské republiky a Severokyperské turecké republiky. Cíl práce byl oproti projektu rozšířen o otázku, zda by měla zmíněná spolupráce vliv na jednání o sjednocení ostrova.
Jaké změny nastaly v časovém, teritoriálním a věcném vymezení tématu? Širší časový rámec práce je vymezen obdobím od nálezů zemního plynu v kyperských pobřežních vodách v roce 2011 až po současnost. Pokud jde o postoje jednotlivých zainteresovaných aktérů, práce se zaměří na užší časový úsek let 2017 až 2018, kdy pod záštitou OSN proběhla a následně neuspěla poslední jednání o sjednocení Kypru (Crans Montana, červen 2017). Teritoriální rámec zůstal nezměněn, téma práce se vztahuje ke Kypru a regionu Blízkého východu. Věcně se práce bude zabývat procesem znovusjednocení Kypru a spoluprací mezi kyperskotureckou a kyperskořeckou komunitou se zaměřením na oblast těžby zemního plynu.
Jak se proměnila struktura práce (vyjádřete stručným obsahem)? Práce je členěna na tři kapitoly. První kapitola stručně nastiňuje kyperský problém, jeho současný stav a jeho důsledky. Dále zkoumá spolupráci mezi kyperskotureckou a kyperskořeckou komunitou a na jaké problémy tato spolupráce naráží. Druhá kapitola analyzuje různá hlediska související s problematikou těžby zemního plynu v kyperských pobřežních vodách (geografické, geologické, ekonomické, mezinárodněprávní, politické, geopolitické). Jejím cílem je zjistit, zda by byla spolupráce obou komunit v této oblasti oboustranně výhodná a jaký přínos by pro každou z komunit mohla mít. Třetí kapitola se zabývá stanovisky hlavních politických představitelů Kyperské republiky a Severokyperské turecké republiky. Klade si za cíl odpovědět na otázku, zda může vzájemná spolupráce v oblasti těžby zemního plynu představovat platformu pro budoucí širší spolupráci obou komunit, resp.

pro jednání o znovusjednocení ostrova.

Jakým vývojem prošla metodologická koncepce práce?

Z hlediska metod tato práce představuje kvalitativní analýzu primárních a sekundárních zdrojů, které – jak již bylo nastíněno výše – pomohou nahlédnout danou problematiku z více úhlů a z perspektivy většího množství zainteresovaných aktérů. Teoretický rámec práce vezme v úvahu normy mezinárodního práva upravující těžbu v teritoriálních vodách, stejně jako existující teorie mezinárodní spolupráce.

Které nové prameny a sekundární literatura byly zpracovány a jak tato skutečnost ovlivnila celek práce?

Ke zdrojům práce přibyla sekundární literatura týkající se kyperského konfliktu, spolupráce severokyperských Turků a kyperských Řeků při těžbě zemního plynu i jednotlivých okolností těžby: např. publikace *Historical dictionary of Cyprus* od Farida Mirbagheriho a *Divided Cyprus: modernity, history, and an island in conflict* sestavená Yiannisem Papadakisem, Nicosem Peristianisem a Giselou Emmi Welzovou. Obě práce se zaměřují na historii Kypru, ale i na současnou společenskou, politickou a hospodářskou situaci. Mezi prameny práce přibyla *Úmluva OSN o mořském právu*, která je důležitá k analýze právního hlediska okolností těžby zemního plynu. Stěžejní sekundární zdroje práce, ze kterých bude čerpat první a druhá kapitola, zůstaly stejné: *Cyprus Offshore Hydrocarbons: Regional Politics and Wealth Distribution* od editorů Huberta Faustmanna, Ayly Gurelové a Gregoryho Reichberga, *East Mediterranean Hydrocarbons Geopolitical Perspectives, Markets, and Regional Cooperation* od Huberta Faustmanna, Ayly Gurelové a Harryho Tzimistrase a *The Cyprus Hydrocarbons Issue. Context, Positions and Future Scenarios* od Harryho Tzimistrase, Ayly Gulerové a Fiony Mullenové. Hlavní prameny práce, kterými jsou dokumenty OSN získané z oficiálních stránek organizace, se také nezměnily.

Charakterizujte základní proměny práce v době od zadání projektu do odevzdání tezí a pokuste se vyhodnotit, jaký pokrok na práci jste během semestru zaznamenali (v bodech):

- Změnila se struktura práce, přibyla kapitola o kyperském problému, jeho současném stavu stávající spolupráci mezi Kyperskou a Severokyperskou republikou.
- Cíl práce se rozšířil. Otázku, zda by byla možná spolupráce mezi Kyperskou republikou a Severokyperskou republikou v oblasti těžby zemního plynu doplnila otázka, zda by tato spolupráce mohla být základem pro proces sjednocení.
 1. Přibylly sekundární zdroje a prameny, ze kterých bude čerpat první a druhá kapitola.
 2. Věcné vymezení tématu se rozšířilo o proces znovusjednocení Kypru.
 3. Byla napsána část první kapitoly o kyperském problému a spolupráci mezi Kyperskou a Severokyperskou republikou.
- Byl napsán úvod práce, ve kterém byla vymezena např. výzkumná otázka, metoda, aktéři, struktura práce.

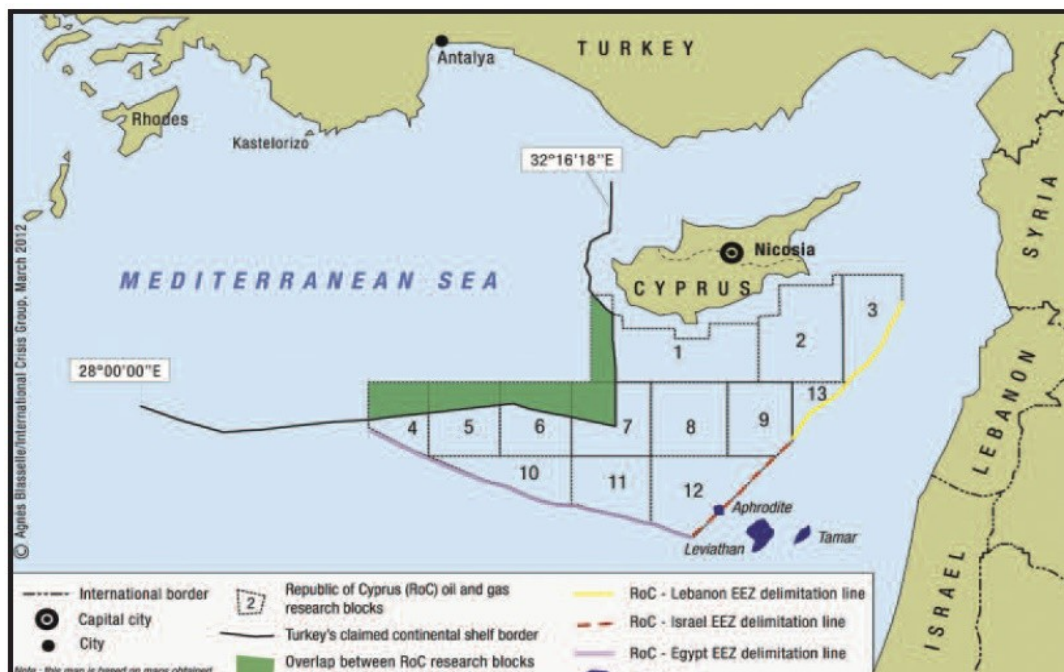
Podpis studenta a datum:

Pavčina Lukešová, 17.9.2018

Schváleno:	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		

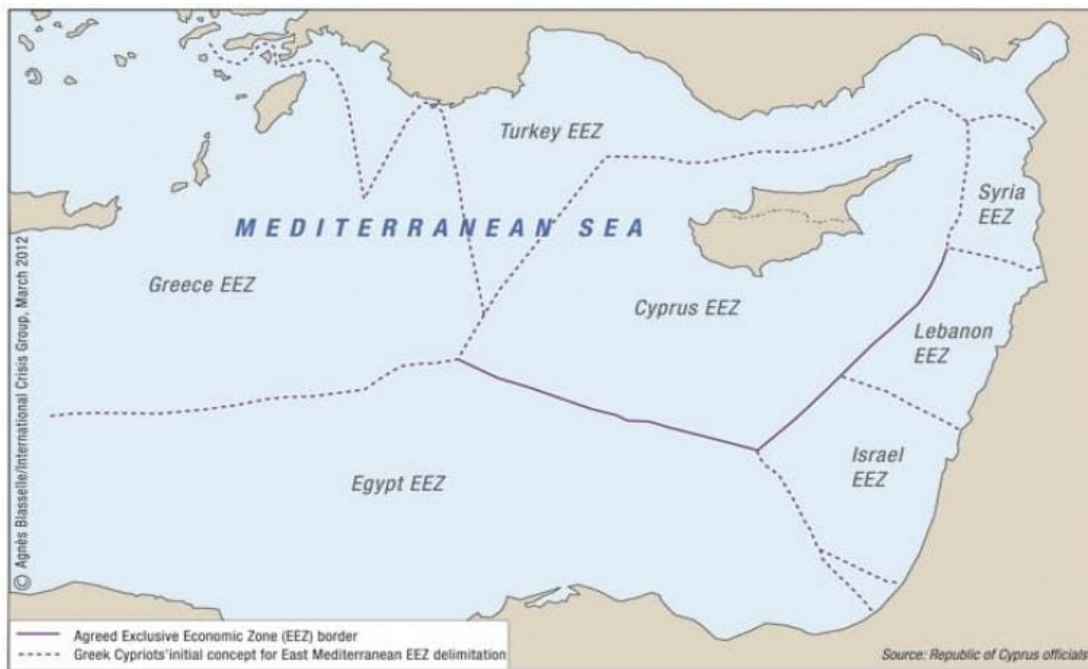
Seznam příloh

Příloha č. 1: Vymezení kyperské výlučné ekonomické zóny a průzkumných bloků (mapa)

Zdroj: Agnès Blasselle/International Crisis Group, March 2012

Příloha č. 2: Vymezení výlučných ekonomických zón ve východním Středozeří podle KR (mapa)

Zdroj: Agnès Blasselle/International Crisis Group. March 2012